

Vliv výše rodičovského příspěvku na délku rodičovské dovolené

Andrea Čablová

Bakalářská práce
2010

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Ústav pedagogických věd
akademický rok: 2009/2010

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Andrea ČABLOVÁ**
Studijní program: **B 7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Vliv výše rodičovského příspěvku na délku
rodičovské dovolené**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.
Vymezení pojmů a teoretických východisek z oblasti rodičovského příspěvku, rodičovské dovolené.
Příprava metodiky výzkumné části.
Realizace kvantitativního výzkumu formou dotazníkového šetření.
Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.
Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

BŘESKÁ, N., BURDOVÁ, E., VRÁNOVÁ, L. Státní sociální podpora s komentářem a příklady 2008. Olomouc: Anag, 2008. ISBN 978-80-7263-467-5.

CHRÁSKA, M. Metody pedagogického výzkumu. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.

KREBS, V. a kol. Sociální politika. Praha: Aspi, 2007. ISBN 80-7357-276-1.

MOŽNÝ, I. Sociologie rodiny. Praha: Slon, 1999. ISBN 80-85850-75-3.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Soňa Vávrová, Ph.D.

Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce:

21. ledna 2010

Termín odevzdání bakalářské práce:

7. května 2010

Ve Zlíně dne 21. ledna 2010

prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc.
děkan

Mgr. Soňa Vávrová, Ph.D.
vedoucí katedry

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 3.5.2020

.....
Eliška Audina

¹⁾ zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací;

¹⁾ Vysoká škola nevdělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) *Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.*

(3) *Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:*

(3) *Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).*

3) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:*

(1) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.*

3). *Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.*

(2) *Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

(3) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídně k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.*

ABSTRAKT

V bakalářské práci se zabývám faktory ovlivňujícími délku rodičovské dovolené, zaměřuji se především na vliv výše rodičovského příspěvku. V teoretické části jsou vymezeny základní pojmy týkající se uvedené problematiky, jakými jsou rodičovství, mateřská dovolená, rodičovská dovolená a specifické dávky, které řeší finanční podporu rodičů v době mateřské a rodičovské dovolené. Podrobněji se zabývá dávkou státní sociální podpory – rodičovský příspěvek. Praktická část obsahuje vlastní výzkum formou analýzy dokumentů a dotazníkového šetření. Cílovou skupinou výzkumu jsou rodiče na mateřské a rodičovské dovolené. Primárním cílem výzkumu bylo zjistit, jak výše rodičovského příspěvku, a jeho zákonem stanovené podmínky, ovlivňují rodiče při volbě délky rodičovské dovolené. Sekundárním cílem bylo pak najít další determinanty, které mohou ovlivnit jejich volbu.

Klíčová slova: rodičovství, mateřská dovolená, rodičovská dovolená, rodičovský příspěvek

ABSTRACT

The bachelor thesis deals with factors affecting the length of parental leave. I aim on the influence of the amount of parental leave and its legal conditions. In the practical part are defined the basic terms relevant to the featured matters, such as parenting, maternity leave and the particular benefits, which solves a financial support during maternity and parental leave. I focus on the benefit of social state support – parental benefit. The practical part includes the own research based on analyzing documents and a survey. The target group of the research are the parents on maternity and parental leave. The prime goal of the research was to find out how the amount of parental benefit and its legal conditions affect parents while choosing the length of parental leave. The secondary goal to find determinants, which might affect their decision.

Keywords: parenting, maternity leave, parental leave, parental benefit

Na tomto místě bych velmi ráda poděkovala Mgr. Soni Vávrové, Ph.D., za cenné připomínky a odborné rady, kterými přispěla k vypracování mé bakalářské práce.

*„Rodičovství je dar, který nám život nabízí,
vychutnejme si jej proto plnohodnotně a s rozvahou!“*

Autor: Andrea Čablová

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 RODIČOVSTVÍ A SOUČASNÁ ČESKÁ RODINA	12
1.1 GENDER A GENDEROVÉ STEREOTYPY	14
1.1.1 Role žen.....	14
1.1.2 Role mužů	15
2 MATEŘSKÁ A RODIČOVSKÁ DOVOLENÁ	16
2.1 MATEŘSKÁ DOVOLENÁ.....	16
2.2 RODIČOVSKÁ DOVOLENÁ	16
2.2.1 Faktory ovlivňující délku rodičovské dovolené	17
2.2.1.1 Vnější faktory.....	18
2.2.1.2 Vnitřní faktory	20
3 FINANČNÍ PODPORA RODIČŮ V DOBĚ MATEŘSKÉ A RODIČOVSKÉ DOVOLENÉ	22
3.1 PENĚŽITÁ POMOC V MATEŘSTVÍ.....	22
3.1.1 Podmínky nároku na dávku.....	22
3.1.2 Výše dávky	24
3.2 VYROVNÁVACÍ PŘÍSPĚVEK V TĚHOTENSTVÍ A MATEŘSTVÍ.....	24
3.2.1 Podmínky nároku na dávku.....	24
3.2.2 Výše dávky	24
3.3 PORODNÉ	25
3.3.1 Podmínky nároku na dávku.....	25
3.3.2 Výše dávky	25
3.4 RODIČOVSKÝ PŘÍSPĚVEK	26
3.4.1 Podmínky nároku na dávku.....	26
3.4.2 Historie rodičovského příspěvku.....	28
3.4.3 Historický vývoj výše rodičovského příspěvku.....	30
3.4.4 Rodičovský příspěvek v zemích Evropské unie.....	32
3.4.5 Zhodnocení reformy	33
II PRAKTICKÁ ČÁST	35
4 METODOLOGIE VÝZKUMU	36
4.1 VÝZKUMNÉ OTÁZKY.....	36
4.2 METODY VÝZKUMU.....	37
4.3 VÝZKUMNÝ SOUBOR	37
4.4 PILOTNÍ OVĚŘENÍ DOTAZNÍKU	37
4.5 REALIZACE VÝZKUMU	38
5 ANALÝZA A INTERPRETACE DAT	39

5.1	ANALÝZA DOKUMENTŮ	39
5.2	DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ.....	41
5.3	SHRNUTÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMU	51
ZÁVĚR		53
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY		54
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK		56
SEZNAM TABULEK.....		57
SEZNAM GRAFŮ		58
SEZNAM PŘÍLOH.....		59

ÚVOD

V bakalářské práci se zabývám problematikou dávky státní sociální podpory - rodičovský příspěvek, jeho vlivem na délku rodičovské dovolené a dalšími determinanty ovlivňujícími rodiče při volbě délky rodičovské dovolené.

V sociální oblasti se stát zaměřuje zejména na podporu osob či skupin v nepříznivé životní situaci, ohrožených sociálním vyloučením. Jen v pozadí zatím zůstává podpora zdravé fungující rodiny, ačkoliv rodina je stále považována za základ společnosti a navíc je pro soudržnost a další rozvoj společnosti nezbytná. Péče a především péče o děti je v současné době velmi diskutovaným tématem. Vypovídá o tom také současná situace o přístupu české politiky k rodičovství, neboť terčem úsporných opatření se stala pro letošní rok také mateřská dovolená. Péče o dítě není jen pouhou rekreací, jak se mohou někteří domnívat, jde o společenskou naplnění odpovědnosti a závazku, což by měla naše společnost ocenit a nepodceňovat práci v rodině spojenou s péčí o malé dítě.

Mezi nejvýznamnější instituty podporující rodičovství patří bezesporu mateřská a rodičovská dovolená, které jsou významnými nástroji sociální politiky sloužící ke sladění rodiny, péče o dítě a zaměstnání. Výzkumy je prokázáno, že žádná finanční podpora nemá vliv na počet dětí – lidé buď děti chtějí nebo ne. Finanční podpora formou zákonných opatření se však může stát jakýmsi činitelem, který ovlivňuje rodiče při volbě délky rodičovské dovolené. Délka rodičovské dovolené je důležitá nejen z hlediska situace na trhu práce, ale také z pohledu zajištění adekvátní péče nejmladším dětem v rodině.

Je nejen důležité věnovat pozornost současnému systému podpory rodičovství, ale také hledat nové aspekty ovlivňující rodiče při rozhodování o volbě délky rodičovské dovolené, zvláště pokud jedním z ovlivňujících aspektů může být sociální síť. V teoretické části jsem se proto zaměřila na rodičovství, mateřskou a rodičovskou dovolenou, na finanční podporu státu v době mateřské a rodičovské dovolené s podrobným vývojem dávky státní sociální podpory, kterou je rodičovský příspěvek. V praktické části jsem si pak dala za cíl zjistit, jaký má vliv výše rodičovského příspěvku na délku rodičovské dovolené a jaké další determinanty se podílejí na uvedené volbě.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 RODIČOVSTVÍ A SOUČASNÁ ČESKÁ RODINA

Narozením dítěte se stává z páru rodina, ať už mluvíme o páru manželském či nemanželském. Rodiče tím přijímají nové úkoly, které jsou spojené s rolí otce a matky. Rodičovství přináší uspokojení nových základních potřeb, jako jsou potřeba o někoho se starat, mít někoho, kdo nás potřebuje a je na nás závislý. Dítě v rodičích budí dosud nepoznaný druh ochrany, který udává nový smysl jejich životu, ale přináší také spoustu povinností (Krejčířová, Langmeier, 2006).

České rodiny se v dnešní době setkávají s řadou komplikací při zabezpečování fungování rodiny a sladování pracovních a rodinných rolí. Mám tím na mysli především sociální a finanční znevýhodnění při domácí péči o dítě, nebo třeba nesoulad mezi nutností ekonomického zajištění rodiny a poskytnutí adekvátní péče dětem. Nároky kladené na rodiče v souvislosti s výchovou dětí neustále rostou, trend doby vyžaduje daleko větší finanční a mnohdy neúnosné investice. Rodiče stále více zvažují založení rodiny a plánování rodičovství. Rossiová (In Možný, 1999) uvádí čtyři základní vlastnosti přechodu k rodičovství:

- ❖ *Přechod, k němuž dochází pod silným kulturním tlakem* – jedná se o kulturní tlak, který působí zejména na ženu, neboť sociální postavení ženy ve společnosti je historicky spjato s mateřstvím. I po legalizaci přerušování těhotenství se společnost stále dívá odmítavě na odmítání mateřství a žena se tak ocitá pod nátlakem společnosti. Bezdětná žena se tak ocitá pod tlakem nevyslovených otázek, ale tiše přítomných otázek tážajících se na skutečnost stavu, a to, zda dítě nechce nebo nemůže mít.
- ❖ *Přechod, k němuž dochází mimovolně* - Rossiová uvádí jednu z dalších možností rodičovství, a to, že dítě může být počato i neplánovaně. V českých zemích ve druhé polovině dvacátého století byla více než každá druhá nevěsta těhotná, jednalo se o jakýsi nový vzorec zakládání rodiny.
- ❖ *Přechod nerevokovatelný* – tempo sociálních změn vzalo za posledních sto let člověku oporu v tradici. Člověk se musí čím dál častěji rozhodovat sám a musí činit rozhodnutí, kdy nemá dostatek informací pro spolehlivější odhad následků. Nutí ho to riskovat dál, neboť se dá většina těchto rozhodnutí smazat či zkusit znovu. Narození dítěte má však opačnou povahu. Jakmile se dítě narodí, stává se rodič rodičem a to je nezvratné. Nově vytvořené možnosti zabránění početí či umělé přerušování těhotenství jsou jednou z legálních možností, jak tomu zabránit.

- ❖ *Přechod zlomový* – těhotenství připravuje na mateřství ženu fyziologicky, ne však sociálně. Žena zažívá období iluzí o krásném voňavém miminku, které se má narodit. Zejména však prvorodičky zažívají po porodu šok, který v horším případě může vyústit až v laktační psychózu. Dřívější doba připravovala ženy na mateřství i díky zkušenosti ze své vlastní rodiny, jak přicházeli na svět další sourozenci, jak se chovali a jaké nároky jako novorozenci vyžadovali. V dnešní generaci plně jedináček se matka s takovými zkušenostmi nemusí setkat.

Rodičovství sebou přináší nejen radosti spojené s novým životem, ale také řadu povinností a obětí, které musí rodič zvládnout. Sobotková (2001) uvádí tyto oběti a přínosy rodičovství:

- ❖ *Oběti*

- kariéra matky se zpomalí,
- finanční znevýhodnění pro rodinu,
- péče o dítě znamená vysoké nároky a způsobuje omezení osobní svobody matky, výzkumy identifikují ztrátu osobní svobody jako jeden z hlavních důvodů odkládání mateřství,
- rodičovství způsobuje také dopad na manželství.

- ❖ *Přínosy*

- rozvoj vztahů, neboť vztah s dítětem rozvíjí nový pohled na vztah k partnerovi, žena tak vidí svého manžela v nové roli – otce, manžel tak vidí ženu v nové roli – matky, rodičovství je také základem pro nová přátelství s jinými rodinami,
- osobní naplnění, dodává pocit smysluplnosti života,
- pokračování rodu,
- rodičovství jako výzva, je zdrojem podnětů, dává možnosti poznávat sebe i druhého,
- rodičovství jako známka dospělosti. Na základě výzkumu Sobotková uvádí, že tento důvod uvedlo 79 % žen, ale jen 21 % mužů.

1.1 Gender a genderové stereotypy

Křížková (In Mansfeldová, Tuček, 2002, s. 149) uvádí vysvětlení genderu: „*Gender je pojem, který odkazuje na sociální rozdíly (v protikladu k biologickým rozdílům) mezi muži a ženami, které jsou kulturně a sociálně podmíněné, konstruované, tj. mohou se v čase měnit a různí se jak v rámci jedné kultury, tak mezi kulturami.*“

Gender role zkoumáme na základě genderových stereotypů, které určují ve velké míře obsah ženských a mužských rolí ve společnosti. Genderové stereotypy vychází z myšlenkových systémů společnosti, na základě daných biologických charakteristik ženy a muže. Jsou zakotveny ve stereotypu ženy jako matky v rodině, vychovatelky a pečovatelky, a muže ve sféře práce a rozhodování (Křížková In Mansfeldová, Tuček, 2002).

1.1.1 Role žen

Ženské role jsou v genderu rozděleny na role pracovní a rodinné. Hlavní ženskou rolí v rodině je role matky, na tom se shodne asi většina populace. Ženě jsou tomu dány fyziologické předpoklady a očekává se od ní, že se bude po narození dítěte věnovat jeho péči na plný úvazek. Do rodinné role můžeme také zařadit práce v domácnosti, která je v české společnosti též stereotypně přisouzena ženě. Vztah práce a rodiny chápe česká společnost spíše jako konfliktní vztah. Tento konflikt se projevuje nejen ve společenských stereotypch, ale i vytvořených sociálních podmínkách. Česká žena je považována spíše za nejistou pracovní sílu, neboť je již předem považována za pečovatelku o děti či nemocné členy rodiny. Z toho také pramení předpoklad, že není schopna práci zvládnout s takovým nasazením jako muži. (Křížková In Mansfeldová, Tuček, 2002).

Ačkoliv se v současné době mohou rodiče rozhodnout, kdo z nich zůstane doma na rodičovské dovolené, přesto je v dosud zažitých stereotypních systémech stále upřednostňována právě matka, která bude o dítě pečovat. Bude trvat ještě dlouhou dobu, než míra mužů, kteří budou čerpat rodičovskou dovolenou, dosáhne významného podílu. Uváděný stav je zapříčiněn jak postavením mužů a žen na trhu práce, tak uspořádáním tradičních rolí v rodině a péči o dítě, neboť ještě donedávna bylo rozdělení rolí v českých domácnostech zakotveno v sociální politice státu, a to je také stále dodržováno ve společenských stereotypch (Křížková In Mansfeldová, Tuček, 2002).

1.1.2 Role mužů

Rodinné role muže nejsou dosud pro pracovní trh považovány za významné. U muže je rozhodující příjem, který je pro životní úroveň domácnosti zásadní. Ve většině profesí je při obsazování pracovních míst dáвана přednost právě mužům, kteří jsou také ve většině případů obsazováni do vedoucích či odpovědnějších funkcí. U mužů se totiž předpokládá větší pracovní nasazení, neboť u žen je jako prvotní předpokládaná povinnost a zájem o péči o rodinu a děti. Pokud se otec rozhodne odejít na rodičovskou dovolenou, odpovědnost za domácí práce nepřebírá a ta je i nadále výhradně prioritou partnerky (Křížková In Mansfeldová, Tuček, 2002).

Muži v ČR jsou zatím vůči aktivnímu otcovství imunní. V současné době využívá možnost rodičovské dovolené asi jen 1 % mužů, což je v porovnání s jinými zeměmi velmi nízká početnost. Přičemž tuto možnost mohou muži u nás využívat od roku 2001 (Dudová In Křížková, 2008).

2 MATEŘSKÁ A RODIČOVSKÁ DOVOLENÁ

Z pracovněprávního hlediska rozlišujeme dva instituty ochrany ženy v průběhu těhotenství, v době po porodu a následujících měsících, kdy se žena či muž věnují péči o narozené dítě. Jsou jimi mateřská a rodičovská dovolená. Jejich cílem je zabezpečit pracovní volno v době před porodem a po porodu, přičemž v době pracovního volna slouží zákonné nástroje k zajištění finanční podpory rodiče.

2.1 Mateřská dovolená

V souvislosti s porodem a péčí o narozené dítě náleží zaměstnankyni po dobu 28 týdnů mateřská dovolená. Doba se prodlužuje až na 37 týdnů v případě, pokud žena porodila dvě a více dětí. Na mateřskou dovolenou nastupuje žena zpravidla od šestého týdne před očekávaným dnem porodu, nejdříve však od osmého týdne před tímto dnem (Burdová, Schmied, Ženíšková, 2008).

Od 1.1.2009 může mateřskou dovolenou čerpat také otec, to lze však až od 7. týdne ode dne porodu. Otec tak může matku v péči o dítě vystřídat, přičemž četnost střídání není zákonem omezena (MPSV, 2010).

Po dobu mateřské dovolené nenáleží zaměstnankyni náhrada mzdy nebo platu od zaměstnavatele a její hmotné zabezpečení je nahrazeno formou peněžité dávky nemocenského pojištění, kterou je peněžitá pomoc v mateřství.

2.2 Rodičovská dovolená

Zaměstnankyně po ukončení mateřské dovolené může požádat svého zaměstnavatele o poskytnutí rodičovské dovolené tak, aby mohla i nadále pečovat o dítě. Na rozdíl od mateřské dovolené, musí v případě rodičovské dovolené svého zaměstnavatele požádat (Příb, 2003). Zákon č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, v § 196 jasně vymezuje nárok na rodičovskou dovolenou: „*K prohloubení péče o dítě je zaměstnavatel povinen poskytnout zaměstnankyni a zaměstnanci na jejich žádost rodičovskou dovolenou. Rodičovská dovolená se poskytuje matce dítěte po skončení mateřské dovolené a otci od narození dítěte, a to v rozsahu, o jaký požádají, ne však déle než do doby, kdy dítě dosáhne věku 3 let.*“

Zákoník práce tedy jasně vymezuje, po jakou dobu, komu a kdy je určena rodičovská dovolená. Po dobu rodičovské dovolené není ze strany zaměstnavatele poskytována mzda ani

náhrada mzdy. Hmotné zajištění rodiče je zabezpečeno ze systému státní sociální podpory rodinnou dávkou – rodičovský příspěvek. V případě rodičovské dovolené v komparaci s rodičovským příspěvkem je zajímavé sledovat rozdílnost délky, neboť rodičovská dovolená se zaměstnankyni a zaměstnanci poskytuje do 3 let věku dítěte, ovšem rodičovský příspěvek dle současné platné právní úpravy může rodič pobírat až do 4 let věku dítěte (viz dále). Pokud chce tedy rodič zůstat s dítětem doma až do 4 let jeho věku, musí svého zaměstnavatele požádat o poskytnutí tzv. pracovního volna bez náhrady mzdy.

Samozřejmě v praxi může také nastat situace, kdy zaměstnavatel tuto alternativu odmítne. V tomto případě je zaměstnankyně či zaměstnanec povinen do práce nastoupit po uplynutí rodičovské dovolené, tzn. jestliže se zaměstnankyně či zaměstnanec do práce nedostaví, je možno tento krok považovat za hrubé porušení pracovních povinností a tím také plynoucích následků, které z porušení vyplývají (Fryjaufová, 2007).

V písemné či ústní formě žádosti o rodičovskou dovolenou určuje zaměstnankyně či zaměstnanec rozsah čerpání rodičovské dovolené na základě dohody se zaměstnavatelem. Není-li v žádosti o rodičovskou dovolenou určen rozsah čerpání rodičovské dovolené, vychází se z předpokladu, že rodičovská dovolená bude čerpána do doby zákonem stanovené lhůty, tj. do 3 let věku dítěte. Pokud se zaměstnankyně či zaměstnanec později rozhodne, že bude čerpat rodičovskou dovolenou po kratší dobu, je nutné se na této změně dohodnout se zaměstnavatelem (Přib, 2003).

2.2.1 Faktory ovlivňující délku rodičovské dovolené

Při rozhodování o délce rodičovské dovolené je nutné zvážit pozitivní i negativní důsledky, které může volba způsobit. Vždy záleží na konkrétní životní situaci, ve které se rodina nachází, na řadě komplikací při zajišťování fungování rodiny a sladění rodinných a pracovních rolí. Je nutné si teda položit pár otázek a pokusit se na ně nalézt odpovědi ještě před rozhodnutím o volbě délky rodičovské dovolené:

- ❖ V jakém časovém horizontu se chci vrátit do zaměstnání, či jestli se chci vůbec vrátit?
- ❖ Jaké jsou mé priority v oblasti rodiny versus práce?
- ❖ Jak sladit po ukončení rodičovské dovolené pracovní a osobní život?

- ❖ Bude můj zaměstnavatel po návratu z rodičovské dovolené přístupný různým formám flexibilního pracovního úvazku, např. pružná pracovní doba, práce na zkrácený úvazek nebo práce z domova?
- ❖ Jsou v mém okolí zařízení péče o dítě, např. jesle, mateřské školy, a je jejich kapacita dostatečně úměrná pro přijetí dítěte do uvedeného zařízení?
- ❖ Jsou v mém okolí případně jiná zařízení zabývající se formami péče o dítě nebo mám možnost využít mezigenerační výpomoci?
- ❖ Jaké jsou mé další životní priority, osobní preference, např. chci plánovat další dítě, nebo chci zůstat pečovat o děti v domácnosti?

Faktorů, které ovlivňují délku rodičovské dovolené, může být několik. Ve své podstatě se mohou vzájemně prolínat, nemusí však všechny být jednoznačnými ukazateli při motivaci k ukončení rodičovské dovolené v kratší či delší době nebo šanci pro návrat na trh práce.

Všechny bychom mohli v zásadě rozdělit do dvou základních skupin, a to vnější a vnitřní faktory. V následujících kapitolách uvádím konkrétní faktory, situace či fakta, které lze zahrnout do těchto dvou základních skupin.

2.2.1.1 Vnější faktory

Vnější faktory, které ovlivňují délku rodičovské dovolené a přerušení pracovní kariéry z důvodu péče o dítě, můžeme rozdělit do tří skupin:

- ❖ *Mateřská, rodičovská dovolená a finanční zajištění v tomto období*

Koncepce rodičovské dovolené a nový systém čerpání rodičovského příspěvku zaujímá v České republice jistě jedno z významných postavení při rozhodování o délce rodičovské dovolené a lze je jistě považovat za jeden z nejvýznamnějších faktorů ovlivňujících setrvání na rodičovské dovolené.

Situace v ČR je charakterizována poměrně dlouhou rodičovskou dovolenou ve srovnání s jinými zeměmi Evropské unie. Návrat žen na trh práce po tak dlouhé době může ovšem znamenat u mnoha profesí zastarání kvalifikace a s tím také související návrat do pracovního procesu. Na základě zahraničních zkušeností je větší šance uplatnění se na trhu práce u kratší rodičovské dovolené (Kuchařová, 2006).

Nový systém čerpání rodičovského příspěvku se stává v poslední době terčem mnoha diskusí. Hovoří se o flexibilitě volby, jak dlouho bude rodič pobírat rodičovský příspěvek. Ovšem ve skutečnosti je volba přístupná jen některým rodinám, čili hovoříme spíše jen o výhodách pro určitou skupinu obyvatel.

❖ *Zařízení péče o děti*

Vliv na délku rodičovské dovolené mají v nemalé míře také instituce zabývající se péčí o děti, ať už mluvíme o státních či nestátních institucích.

Možnost zvolení délky rodičovského příspěvku na dva roky je jistě velmi lákavou záležitostí především u matek ve vyšších pracovních pozicích, či u těch, co před nástupem na rodičovskou dovolenou zastávaly velmi lukrativně finanční pracovní pozici. Na druhou stranu není však dostatečně vyřešena návaznost nejen na tuto délku pobírání rodičovského příspěvku a dostupnost zařízení zabývajících se péčí o dítě. Mnohdy se tito rodiče setkají s odmítnutím umístění dítěte do zařízení péče o dítě z důvodu převýšení jeho kapacity. Pokud se rodiči podaří ve dvou letech dítě do tohoto zařízení umístit, je na místě také zvážit, zda cenová kalkulace za pobyt dítěte v jeslích je adekvátní k příjmu z výdělečné činnosti, neboť tyto částky se pohybují v řádech několika tisících.

Stále více nastává absence jeslí a mateřských škol. Mateřské školy řeší situaci navyšováním počtu dětí ve třídách, což může pravděpodobně vést ke zhoršení péče o děti. Navíc jsou tyto instituce nuceny stanovovat si vlastní kritéria při přijímání dětí do zařízení, ať už mluvíme například o podmínce přijetí dítěte pouze zaměstnané matky, nebo o podmínce, kdy nechtějí tyto instituce přijímat děti během školního roku (Dudová In Křížková, 2008).

Navíc vládní představitelé se navíc netají tím, že nehodlají nikterak zvyšovat podporu veřejných zařízení péče o děti, a to i přesto, že současný demografický vývoj naznačuje, že poptávka po těchto zařízeních bude brzy na většině míst v naší zemi převyšovat nabídku (Dudová In Křížková, 2008).

❖ *Situace na trhu práce*

Situace na trhu práce je závislá od současného ekonomického dění ve státě. Míra nezaměstnanosti, specifické podmínky uplatnění se na trhu práce u mužů a žen, nebo také nástroje aktivní či pasivní politiky zaměstnanosti, to vše je jedním z faktorů rozhodujících o návratu rodiče po ukončení rodičovské dovolené do pracovního procesu.

Dostupnost zaměstnání ovlivňuje také lokální situace a struktura nabídky na trhu práce v místě bydliště. Náročnost dojíždění do zaměstnání či do zařízení péče o děti vzdáleného od místa bydliště, zvláště pokud se jedná o rodiny z venkova, ztěžují možnost rodičů malých dětí při výběru svého zaměstnání především tím, že je nutí vybírat z místní nabídky a mají v tomto případě omezený výběr. Výběr zaměstnání tedy závisí jen na omezené škále pracovních míst, které jsou dostupné v dosahu bydliště (Kuchařová, 2006).

Muži i ženy mají právo na rovné zacházení při uplatňování práva na zaměstnání. Občanovi nelze odepřít právo na zaměstnání mimo jiné i z důvodu pohlaví, rodinného stavu či povinností k rodině, jen v případě pokud tak stanoví zákon, nebo existuje-li k tomu důvod spočívající v povaze konkrétního zaměstnání (Burdová, Schmied, Ženíšková, 2008).

2.2.1.2 *Vnitřní faktory*

Kuchařová (2006) uvádí skupinu faktorů vázaných na osobnost rodiče, které mají individuální povahu, a které mohou ovlivňovat délku rodičovské dovolené:

❖ *Socio-profesní status rodiče před narozením dítěte*

Při rozhodování o délce rodičovské dovolené vycházíme z pracovního statusu rodiče před nástupem na rodičovskou dovolenou. Jinak volí délku rodič zaměstnaný, soukromě podnikající či rodič nezaměstnaný. Závisí také na délce praxe v oboru či délce účasti na trhu práce.

Z hlediska výkonu zaměstnání po návratu z rodičovské dovolené jsou také značné rozdíly v přístupech soukromého a veřejného sektoru z pohledu vstřícnosti k potřebám rodičů s malými dětmi a sladění pracovních a rodičovských rolí. Veřejný sektor bývá z tohoto hlediska vstřícnější než sektor soukromý (Kuchařová, 2006).

Také nároky na konkrétní pracovní profesi, kvalifikace dosažená před nástupem na rodičovskou dovolenou, nebo také míra investic do přípravy na povolání ovlivňují motivace rodiče k návratu zpět na trh práce. Rodiče s vyšším pracovním postavením mají větší tendenci nevyužívat celou zákonnou lhůtu rodičovské dovolené a volí raději kratší možnou variantu v kombinaci s využitím např. jiné formy flexibilního zaměstnání (Kuchařová, 2006).

❖ Ukazatelé lidského kapitálu

Rodiče s vyšším vzděláním mají tendence volit kratší dobu čerpání rodičovské dovolené v případě, že si před nástupem na rodičovskou dovolenou vybudovali určitou pracovní pozici. Také motivovanost a adaptabilita mají z hlediska úspěšnosti návratu zásadní význam. Jsou ovlivněny nejen osobnostními vlastnostmi rodiče, ale i okolnostmi jejich životní dráhy (Kuchařová, 2006).

Také věk hraje v tomto případě určitou roli. Ženy ve starším věku dosahují emocionální jistoty a připravenosti na mateřství, o to více se hodlají věnovat péči o dítě (Sobotková, 2001).

Také dosažení pracovních úspěchů a finančního zajištění ve starším věku jim umožňuje možnost svobodněji se rozhodovat nad délkou rodičovské dovolené a více využívat možnosti prodloužení rodičovského příspěvku.

❖ Rodinný stav a rodinné zázemí

Skutečnost, zda matka má nebo nemá partnera (manžela), je jedním ze zásadních faktorů, neboť samoživitelky jsou více ohroženy svou pozicí na trhu práce. Matky samoživitelky usilují dříve o návrat do zaměstnání a zákonná opatření jen podporují tuto skutečnost, neboť zaměstnavatel je povinen přijmout je na původní či obdobnou pracovní pozici. Existence partnera také umožňuje svobodnější rozhodnutí, neboť rodina je finančně zajištěna příjmem druhého partnera (Kuchařová, 2006).

Dalšími ukazateli, které bychom zařadili mezi vnitřní faktory ovlivňující délku rodičovské dovolené, je také počet a pořadí dítěte v rodině, zdravotní stav rodičů po rodičovské dovolené nebo také možnost využití mezigenerační výpomoci.

Rozhodující je také celková finanční situace v rodině, zda je partner výdělečně činný, jaký je jeho měsíční příjem, stabilita zaměstnání atd.

3 FINANČNÍ PODPORA RODIČŮ V DOBĚ MATEŘSKÉ A RODIČOVSKÉ DOVOLENÉ

Dávky, které finančně podporují rodiče na mateřské a rodičovské dovolené, bychom v zásadě mohli rozdělit na dávky nemocenského pojištění a dávky státní sociální podpory. Oba tyto pilíře sociálního zabezpečení mají za úkol řešit sociální události v době těhotenství a mateřství a tím tak zajistit možnost rodičům, aby se mohli věnovat péči o dítě. Sociálních dávek, ať už plynoucích z nemocenského pojištění, nebo poskytovaných na základě státní sociální podpory, je opravdu několik. V této kapitole uvedu jen ty nejzákladnější, které se přímo dotýkají mateřské a rodičovské dovolené, přičemž podrobněji se budu zabývat rodičovským příspěvkem.

3.1 Peněžítá pomoc v mateřství

Soustava dávek nemocenského pojištění řeší situaci sociálních událostí v životě člověka formou peněžitých dávek, jejichž výše je odvozena od výše výdělku. Podmínkou nároku na tyto dávky je, že důsledkem sociálních událostí dochází u pojištěného ke ztrátě výdělku, dávky nemocenského pojištění v podstatě tuto ztrátu nahrazují (Krebs, 2007).

Mezi sociální události, které vyvolávají životní situace s potřebou finančního zabezpečení, patří bezesporu těhotenství a mateřství. V souvislosti s mateřstvím a péčí o novorozené dítě je ze systému nemocenského pojištění poskytována dávka peněžítá pomoc v mateřství. Účelem této dávky je zajistit hmotné zabezpečení zaměstnankyni po dobu pokročilého těhotenství a na dobu po porodu z důvodu péče o novorozené dítě.

3.1.1 Podmínky nároku na dávku

Aby vznikl zaměstnankyni nárok na peněžitou pomoc v mateřství, musí současně splnit některé zákonem stanovené podmínky. Fryjaufová (2007) uvádí tyto základní podmínky:

- ❖ *Účast na pojištění* - v den, od kterého je dávka přiznána, musí trvat zaměstnankyni účast na nemocenském pojištění nebo ochranná lhůta a v posledních 2 letech musí trvat účast na nemocenském pojištění v délce alespoň 270 dnů. U osob samostatně výdělečně činných (dále jen OSVČ) je navíc další podmínkou také účast na nemocenském pojištění jako OSVČ po dobu aspoň 180 kalendářních dnů v posledním roce přede dnem počátku podpůrní doby, tj. výplaty dávky. U žen, u nichž skončilo zaměstnání v době tě-

hotenství, činí pro vznik nároku na peněžitou pomoc v mateřství ochranná lhůta tolik kalendářních dnů, kolik činil jejich poslední zaměstnanecký poměr, maximálně však 180 kalendářních dnů (MPSV, 2010).

- ❖ *Porod dítěte* - další podmínkou nároku na peněžitou pomoc v mateřství je porod dítěte, v případě potratu nárok na peněžitou pomoc v mateřství nevzniká.
- ❖ *Péče o dítě* – pokud osoba pobírající peněžitou pomoc v mateřství o dítě nepečuje z různých důvodů, je této osobě výplata dávky pozastavena.
- ❖ *Zákaz výkonu činnosti* – pojištěnec nesmí vykonávat práci, ze které mu z titulu pojištění náleží peněžitá pomoc v mateřství. U OSVČ se jedná o výkon pracovní činnosti, ve které vykonával samostatně výdělečnou činnost.
- ❖ *Zaplacení pojistného* – v době rozhodné pro nárok na dávku je nutné mít zaplacené pojistné. U osob v zaměstnaneckém poměru je pojistné automaticky strháváno z platu, OSVČ si musí placení pojištění hlídat sama.

Nastoupit na peněžitou pomoc v mateřství může matka 6 až 8 týdnů před porodem, délka trvání peněžité pomoci v mateřství je 28 týdnů, přičemž u matky, která porodila 2 a více dětí se doba prodlužuje a to na celkových 37 týdnů. Peněžitou pomoc v mateřství lze v tomto případě pobírat nejdéle do 1 roku věku dítěte (MPSV, 2010).

Nárok na peněžitou pomoc v mateřství má rovněž pojištěnec, který převzal dítě do péče nahrazující péči rodičů na základě rozhodnutí příslušného orgánu. V tomto případě činí podpůrní doba 22 týdnů, v případě převzetí 2 a více dětí činí tato doba 31 týdnů. Peněžitou pomoc v mateřství lze v tomto případě pobírat nejdéle do 7 let věku a 31 týdnů (MPSV, 2010).

V důsledku společenských změn se stále častěji vyskytují případy, kdy matka nevyčerpá celou mateřskou dovolenou a v péči o dítě ji ještě v době určených 28 týdnů (v případě 2 a více dětí 37 týdnů) vystřídá manžel či otec dítěte, dětí, což současná právní úprava umožňuje. Tím byl také zaveden nový pojem tzv. střídavá péče, kdy na základě písemné dohody s matkou, že bude otec o dítě pečovat a při splnění dalších zákonem stanovených podmínek, může být dávka vyplácena muži z jeho nemocenského pojištění. Matkám je tím umožněno vrátit se do zaměstnání ještě dříve než je skončena podpůrní doba, tzn. výplata peněžité pomoci v mateřství je matce zastavena a začne se tato dávka vyplácet muži. Otec může tuto dávku začít čerpat až od 7. týdne ode dne porodu (MPSV, 2010).

3.1.2 Výše dávky

Od 1.1.2010 došlo v rámci úsporného opatření Ministerstva práce a sociálních věcí ČR ke snížení peněžité pomoci v mateřství. Podstatou opatření, které je součástí tzv. úsporného balíčku, je snížení výdajů a zvýšení příjmů do státního rozpočtu. Smyslem těchto opatření je docílit snižování zadluženosti České republiky. Tato úsporná opatření byla stanovena pro kalendářní rok 2010. V současné době stále probíhají jednání o znovu vrácení výše peněžité pomoci v mateřství na výši platnou před 1.1.2010.

Výše peněžité pomoci v mateřství činí tedy od 1.1.2010 od prvního kalendářního dne 60 % denního vyměřovacího základu (MPSV, 2010).

3.2 Vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství

Další dávkou, která se poskytuje v souvislosti s těhotenstvím a mateřstvím je tzv. vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství. Jedná se o další dávku nemocenského pojištění, která se vyplácí ode dne vzniku sociální události. Smyslem této dávky je vyrovnání rozdílu mezi mzdou před převedením na jinou práci z důvodu těhotenství, kterou měla těhotná žena, případně matka, do konce devátého měsíce po porodu a mzdou, která po tomto převedení dosahuje nižších výdělků.

3.2.1 Podmínky nároku na dávku

Vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství se poskytuje zaměstnankyni, která nemůže vykonávat své dosavadní zaměstnání z důvodu těhotenství, neboť její dosavadní práce je těhotným ženám zakázaná, nebo pokud ze zdravotních důvodů nemůže tuto práci vykonávat, protože by výkon práce mohl ohrozit její zdraví nebo zdraví dítěte. Z těchto důvodů je zaměstnavatel povinen převést zaměstnankyni na jinou práci, pokud je schopna vykonávat jiné zaměstnání a není uznána práce neschopnou (Burdová, Schmied, Ženíšková, 2008).

3.2.2 Výše dávky

Nemocenská dávka vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství se vypočítává jiným způsobem než ostatní dávky.

Její výše je stanovena jako rozdíl denního vyměřovacího základu, který je zjištěn ke dni převedení zaměstnankyně na jinou práci a průměru příjmů zaměstnankyně připadajícího na

jeden kalendářní den v jednotlivých kalendářních měsících po tomto převedení (Krebs, 2007).

3.3 Porodné

Porodné je jednou z dávek státní sociální podpory. Je to dávka jednorázová, která náleží v souvislosti s porodem a měla by přispět k pokrytí zvýšených výdajů souvisejících s narozením dítěte. Tato dávka se poskytuje bez ohledu na výši příjmu v rodině. Neboť se nejedná o rodinnou dávku poskytovanou v rámci Evropského společenství, žadatel o tuto dávku musí splnit zákonem stanovené podmínky, tj. oprávněná osoba musí být fyzická osoba a musí splňovat podmínky trvalého pobytu na území České republiky, které jsou uvedeny v zákoně č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů.

3.3.1 Podmínky nároku na dávku

Nárok na tuto dávku má v první řadě žena, která porodila dítě, přičemž nerozhoduje to, zda o dítě po porodu pečuje či zda dítě ponechala ve zdravotnickém zařízení s tím, že o dítě pečovat nebude např. z důvodu udělení souhlasu k osvojení dítěte. Nárok vznikne jen tehdy, jednalo-li se o porod, nikoliv o potrat. Jestliže matka dítěte zemřela, nárok vzniká otci dítěte bez ohledu na to, zda se jedná o manžela či druhu ženy a za podmínky, pokud porodné nebylo vyplaceno jí ani jiné osobě. Nárok na tuto dávku vzniká dnem porodu (Burdová, Schmied, Ženíšková, 2008).

Nárok na porodné vzniká také jiným osobám než jsou matka a otec dítěte. Nárok má rovněž osoba, která převzala dítě do jednoho roku jeho věku do trvalé péče nahrazující péči rodičů, přitom porodné při převzetí náleží jen jednou, jde-li o totéž dítě (Burdová, Schmied, Ženíšková, 2008).

3.3.2 Výše dávky

Změnou právní úpravy, ke které došlo s účinností od 1.1.2008, byla výše této jednorázové dávky sjednocena na 13 000,- Kč na každé narozené dítě.

Do této doby byla výše porodného odvozena od částky životního minima dítěte do 6 let věku, a to formou násobku, který závisel na tom, pokud se jednalo o jedno či více dětí narozených při porodu. Porodné tedy do 31.12.2007 činilo na jedno narozené dítě 17 760,- Kč

(1600 x 11,10), v případě narození dvojčat 53 120,- Kč [(1600 + 1600) x 16,60] a v případě narození více dětí jako součet částek 1600 odpovídající počtu narozených dětí vynásobený koeficientem 15 (Břeská, Burdová, Vránová, 2008).

Tato dávka je vyplácena až po porodu dítěte, což ztrácí jeho účelovost. Dávka by měla být určena na zajištění pokrytí výdajů spojených s narozením dítěte. Daleko účinnější by bylo tedy vyplatit dávku ještě před narozením dítěte. Navíc tato dávka se poskytuje i matkám, které o dítě po porodu nepečují (např. z důvodu osvojení, nebo předání dítěte do ústavu), čili opět ztrácí na účelovosti, neboť není využita na pokrytí výdajů spojených s narozením dítěte, např. k nákupu vybavičky. Porodné se bohužel ještě často stává motivací pro sociálně slabé matky za účelem získání větší finanční hotovosti, neboť její nárok není podmíněn péčí o dítě po porodu.

3.4 Rodičovský příspěvek

V této kapitole bych se ráda podrobněji zabývala rodinnou dávkou státní sociální podpory, kterou je rodičovský příspěvek. Rodičovský příspěvek prošel za 15 let, od vzniku systému státní sociální podpory, řadou zásadních změn. Je bezesporu jasné, že největší obrat a posun nastal v roce 2008, kdy došlo k novelizaci zákona, která směřovala k zavedení více-rychlostního čerpání rodičovského příspěvku.

Rodičovský příspěvek je dávkou, která má umožnit rodiči, aby se věnoval péči o dítě. Je to dávka netestovaná, tzn. poskytuje se bez ohledu na výši příjmu v rodině a je nárokem rodiče.

Rodičovský příspěvek navazuje na dávku nemocenského pojištění – peněžitou pomoc v mateřství, která se poskytuje rodiči nejdéle 28 týdnů, u matky, která porodila 2 a více dětí, se tato doba prodlužuje na 37 týdnů. Poté si musí rodič požádat na příslušném úřadě práce (v případě hlavního města Prahy jde o úřady městských částí určené Statutem hlavního města Prahy) o dávku státní sociální podpory – rodičovský příspěvek (Břeská, Burdová, Vránová, 2008).

3.4.1 Podmínky nároku na dávku

Nárok na rodičovský příspěvek má rodič, který po celý kalendářní měsíc osobně, celodenně a řádně pečuje o nejmladší dítě v rodině až do 4 let věku dítěte (dle volby), nebo do 15 let

věku, jde-li o dítě dlouhodobě zdravotně postižené nebo dlouhodobě těžce zdravotně postižené, při splnění dalších zákonem stanovených podmínek (Břeská, Burdová, Vránová, 2008).

V případě zdravého dítěte rozlišuje zákon tři výměry čerpání rodičovského příspěvku a tím také příslušné výše této dávky. Břeská, Burdová, Vránová (2008) uvádějí tyto možnosti volby a pobírání rodičovského příspěvku podle věku dítěte:

❖ *Rychlejší čerpání*

Rodič, který se předem rozhodne, že zůstane s dítětem na rodičovské dovolené jen do jeho 2 let, bude po ukončení peněžité pomoci v mateřství měsíčně dostávat 11 400,- Kč. Pro tuto variantu si musí zažádat nejpozději do konce druhého kalendářního měsíce následujícího po měsíci, ve kterém dítě dosáhlo 22 týdnů života nebo 31 týdnů života, jestliže se narodily zároveň 2 nebo více dětí. O tuto variantu čerpání ale může zažádat pouze rodič, který má nárok na peněžitou pomoc v mateřství nebo peněžitou pomoc ve výši alespoň 380,- Kč za kalendářní den.

❖ *Základní čerpání*

Tato varianta čerpání umožňuje rodiči, který měl nárok na čerpání peněžité pomoci v mateřství, peněžitou pomoc nebo nemocenské poskytované v souvislosti s porodem, pobírat rodičovský příspěvek až do 3 let věku dítěte, přičemž dávka rodičovského příspěvku činí 7 600,- Kč měsíčně. O tuto volbu čerpání je nutné požádat nejpozději do konce kalendářního měsíce, kdy dítě dosáhne 21 měsíců věku.

❖ *Pomalejší čerpání*

Rodiče, kteří budou chtít zůstat s dítětem doma do jeho 4 let, budou od ukončení mateřské dovolené do 21 měsíců dítěte pobírat 7 600,- Kč a pak bude dávka snížena na 3 800,- Kč. Tato varianta se týká i rodičů, kteří neměli nárok na pobírání peněžité pomoci v mateřství, peněžitou pomoc nebo nemocenské poskytované v souvislosti s porodem. V jejich případě je částka 7 600,- Kč vyplácena od porodu do 21 měsíců a pak se snižuje na 3 800,- Kč. Volba nároku na čerpání rodičovského příspěvku do 4 let věku dítěte se neprovádí. Na čerpání rodičovského příspěvku do 4 let věku dítěte má automaticky nárok rodič, který neprovedl volbu čerpání rodičovského příspěvku do 2 nebo do 3 let věku dítěte.

U zdravotně postižených dětí měl rodič nárok ode dne posouzení dítěte jako dítěte dlouhodobě zdravotně postiženého nebo dlouhodobě těžce zdravotně postiženého na rodičovský příspěvek v základní výměře (7 600,- Kč) do 7 let věku dítěte, a to bez ohledu na dříve zvolenou možnost čerpání rodičovského příspěvku (před posouzením zdravotního stavu dítěte). To platí i v případě, že takové dítě není nejmladším dítětem v rodině. Dnem 1.1.2009 nabyl účinnosti zákon 414/2008 Sb., kterým se změnil zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon rozšířil nárok na rodičovský příspěvek u dětí s nepříznivým zdravotním stavem II. a III. stupně podle vyhlášky MPSV č. 207/1995 Sb.. Jedná se o děti ve věku od 7 do 10 let s nárokem od 1.1.2009 do 31.12.2009, a děti ve věku od 7 do 15 let, jde-li o nárok na rodičovský příspěvek od 1.1.2010 (Informace č. 7, 2008).

Výše rodičovského příspěvku u těchto dětí je poskytována v nižší výměře, tj. 3 000,- Kč měsíčně. Podmínkou poskytování rodičovského příspěvku v nižší výměře je nepříznivý zdravotní stav dítěte II. nebo III. stupně (tj. dlouhodobě zdravotně a dlouhodobě těžce zdravotně postižené) a tomuto dítěti staršímu 7 let nenáleží příspěvek na péči podle zákona o sociálních službách, přičemž rodičovský příspěvek na jiné dítě v rodině nenáleží (Informace č. 7, 2008).

3.4.2 Historie rodičovského příspěvku

Dávka určená k péči o dítě po ukončení mateřské dovolené se až do roku 1990 jmenovala mateřský příspěvek a byla určena výhradně ženám. Od roku 1990 se název této dávky změnil na rodičovský příspěvek, který náležel do 3 let věku dítěte a jeho výše činila 900,- Kč. Od roku 1995 byl rodičovský příspěvek zcela přesunut do zákona o státní sociální podpoře a jeho délka byla prodloužena do 4 let věku dítěte (Dudová In Křížková, 2008).

Rodičovský příspěvek prošel řadou zásadních změn a to jak předtím, než se stal součástí státní sociální podpory, tak i v průběhu účinnosti zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů.

Od vzniku státní sociální podpory, tj. 1.10.1995, neumožňovala tehdejší platná právní úprava návštěvu dítěte v jeslích, mateřské škole nebo jiného obdobného zařízení pro děti předškolního věku. Pokud dítě uvedené zařízení navštěvovalo, i když jen pár hodin denně, nárok na rodičovský příspěvek nevznikl. Rodič tak měl omezené možnosti při vyřizování

osobních záležitostí, týkající se např. návštěvy lékaře, vyřizování na úřadech či při řešení jiných osobních záležitostí.

Novela zákona o státní sociální podpoře (dále jen SSP) účinná od ledna 1998 již umožnila, aby mohly děti začít navštěvovat jesle, mateřskou školu nebo jiné obdobné zařízení, nejvýše však 3 kalendářní dny v kalendářním měsíci. Tato úprava měla umožnit rodiči, aby péči o dítě takto zajistil v době, kdy potřebuje navštívit lékaře, úřady apod. Přitom za návštěvu dítěte v takovém zařízení se za jeden kalendářní den považoval každý den, kdy dítě takové zařízení navštívilo bez ohledu na délku doby, kterou tam dítě strávilo (Břeská, Burdová, Vránová, 1998). Od října 2001 se počet kalendářních dnů, ve kterých mohlo dítě pobývat v zařízení, zvýšil na 5 kalendářních dnů v kalendářním měsíci (Břeská, Burdová, Vránová, 2001). Novela zákona o SSP účinná od ledna 2006 umožnila, aby od února 2006 dítě, které dovršilo 3 let věku, pravidelně navštěvovalo mateřskou školu nebo jiné obdobné zařízení v rozsahu nepřevyšujícím čtyři hodiny denně (Břeská, Burdová, Vránová, 2007).

Od samého počátku zákon o SSP ze zásady osobní celodenní péče připouštěl drobné výjimky. Podmínku osobní celodenní péče považoval za splněnou i v případě, že rodič vykonával ve velice omezeném rozsahu výdělečnou činnost. V případě výkonu závislé činnosti, která zakládala účast na nemocenském pojištění, zůstával nárok na rodičovský příspěvek zachován pouze v případě, že činnost byla sjednána nejvýše na dobu 2 hodin denně, přičemž se nesledovala výše příjmů. V případě, že délka pracovního úvazku neodpovídala výše uvedenému pravidlu, byla např. nerovnoměrná, potom nárok na rodičovský příspěvek byl zachován jen v případě, že tzv. čistý příjem nepřesáhl v kalendářním měsíci částku životního minima na osobní potřeby rodiče, která v období od října 1995 do prosince 1995 činila 1 680,- Kč, od ledna 1996 se jednalo o částku 1 980,- Kč (Břeská, 1996).

Pro osoby samostatně výdělečně činné byla stanovena s ohledem na odlišný charakter příjmu podmínka nároku na rodičovský příspěvek při výdělečné činnosti odlišně. Tyto osoby měly na dávku nárok jen v těch kalendářních měsících, ve kterých nebyly povinny platit zálohy na pojistné na důchodové zabezpečení. Souběh výdělečné činnosti vykonávané formou závislé činnosti a formou samostatné výdělečné činnosti vylučoval vznik nároku na rodičovský příspěvek. Od ledna 1998 byl rodičovský příspěvek osobám samostatně výdělečně činným, které prohlásily, že jejich měsíční příjem nepřesáhne částku na osobní potřeby životního minima rodiče, vyplácen zálohově. Tato úprava vycházela z respektování specifických podmínek této činnosti, které spočívaly v tom, že v průběhu roku nelze výši

příjmu ze samostatné výdělečné činnosti jednoznačně prokázat. Po uplynutí kalendářního roku, v němž byl rodičovský příspěvek zálohově vyplácen, bylo provedeno zúčtování této dávky a to na základě skutečně zjištěných příjmů. Výsledkem vyúčtování byl buď přeplatek na dávce, který byl rodič povinen vrátit, nebo naopak se rodiči dávka doplatila (Břeská, Burdová, Vránová, 1998).

Podmínka omezení výdělečné činnosti se postupně rozvolňovala, v období od října 2001 do prosince 2003 nebyl na překážku nároku na dávku měsíční příjem ze závislé činnosti nebo samostatné výdělečné činnosti nepřesahující součin částky životního minima na osobní potřeby rodiče a koeficientu 1,50 (Břeská, Burdová, Vránová, 2003).

Novela zákona o SSP účinná od ledna 2004 dovoluje rodiči pečujícímu o dítě do 4, resp. 7 let věku, aby při splnění dalších zákonem stanovených podmínek vykonával výdělečnou činnost v neomezeném rozsahu, z níž má neomezenou výši příjmu, pokud po dobu výdělečné činnosti zajistil péči o dítě jinou zletilou osobou. Umožňuje tak rodiči vylepšit si výdělečnou činností sociální situaci rodiny, aniž by ztratil nárok na rodičovský příspěvek (Břeská, Burdová, Vránová, 2004).

Asi nejzákladnější změnu v celkovém vývoji rodičovského příspěvku bychom mohli znamenat od roku 2008, kdy došlo k celkové změně systému této dávky. Změnila se její celková koncepce a zároveň byla uvedena v platnost možnost volby délky rodičovského příspěvku, což bylo již dlouhodobějším očekáváním. Dnem 1.1.2008 nabyl tedy účinnosti zákon č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů, který kromě jiných zákonů změnil v části patnácté také zákon o státní sociální podpoře. Uvedený zákon nově upravil nárok na rodičovský příspěvek tak, aby rodič, který pečuje o malé dítě, měl možnost se sám rozhodnout, po jakou dobu bude o dítě pečovat a tím si také zvolit příslušnou výši rodičovského příspěvku. Jednou učiněné rozhodnutí o délce čerpání rodičovského příspěvku je nezměnitelné – a to i v případě, že dojde ke střídání rodičů na rodičovské dovolené. Rodič, který rodičovský příspěvek do této doby pobíral, si o něj musel znovu od 1.1.2008 požádat (Informace č. 4, 2007).

3.4.3 Historický vývoj výše rodičovského příspěvku

Tak jako u většiny dávek státní sociální podpory byla zpočátku i výše rodičovského příspěvku odvozována od výše životního minima určeného na osobní potřeby rodiče, resp. osoby, která se za rodiče pro účely zákona o SSP považuje, a zákonem stanoveného koefi-

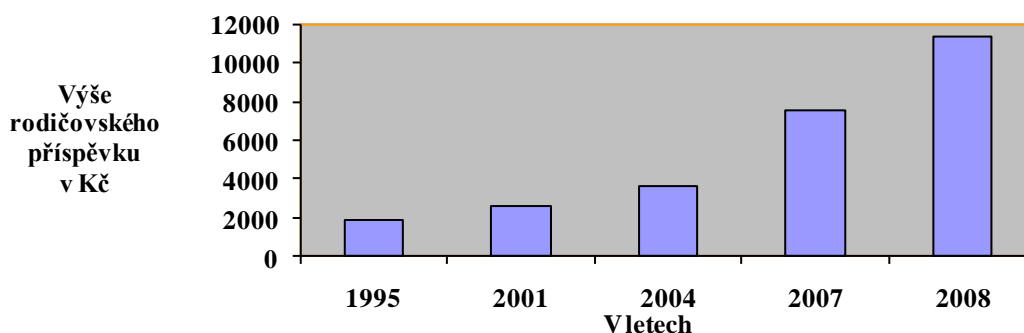
cientu. V období od října roku 1995 do konce dubna roku 2004 odpovídala výše rodičovského příspěvku součinu osobních potřeb a koeficientu 1,10. Konkrétní výše příspěvku k 1.10.1995 činila 1 848,- Kč (1680 x 1,10) v případě, že o dítě pečoval rodič, který nesplňoval podmínky nezaopatřenosti. Bylo-li rodičem nezaopatřené dítě do 26 let věku, odpovídala výše rodičovského příspěvku částce 1 958,- Kč (1780 x 1,10) (Břeská, 1996). Tato částka se postupně zvyšovala v souvislosti se změnou výše životního minima. V roce 2001 činila výše příspěvku 2 552,- Kč (Břeská, Burdová, Vránová, 2004).

V roce 2004 došlo ke zvýšení koeficientu na 1,48, příspěvek tedy dosahoval výše 3 635,- Kč. Od ledna roku 2007 byl poprvé nově pojat výpočet rodičovského příspěvku. Výše dávky odpovídala 40 % průměrné měsíční mzdy v nepodnikatelské sféře dosažené podle zveřejněných údajů Českého statistického úřadu za kalendářní rok, který o dva roky předcházela kalendářnímu roku, v němž se příspěvek poskytuje. Výše rodičovského příspěvku tedy činila 7 582,- Kč a její platná výše končila ke dni 31.12.2007 (Dudová In Křížková, 2008).

Od 1.1.2008 je výše rodičovského příspěvku dána pevnými částkami v závislosti na jednotlivých variantách (Břeská, Burdová, Vránová, 2008):

- ❖ 11 400,- Kč měsíčně ve zvýšené výměře (volba do 2 let věku dítěte)
- ❖ 7 600,- Kč měsíčně v základní výměře (volba do 3 let věku dítěte)
- ❖ 3 800,- Kč měsíčně ve snížené výměře (volba do 4 let věku dítěte, přičemž výše činí do 21 měsíců věku dítěte 7 600,- Kč, a poté 3 800,- Kč)
- ❖ 3 000,- Kč měsíčně v nižší výměře (od 7 do 15 let věku zdravotně postiženého dítěte)

Graf č. 1 Výše rodičovského příspěvku v uplynulých letech

Zdroj: Sestaveno autorkou Čablová Andrea dle zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů

Na názorném grafu č. 1 uvádím markantní nárůst této dávky, která se rok od roku vyvíjela a její výše zvyšovala až do dnešní doby, kdy dosáhla prozatím nejvyšší možné částky, kterou je 11 400,- Kč.

3.4.4 Rodičovský příspěvek v zemích Evropské unie

System čerpání rodičovské dovolené se v evropských zemích liší, co se týká délky a flexibility čerpání, podmínek čerpání i financování. Opatření umožňující čerpání rodičovského příspěvku v několika rychlostních variantách jsou zavedena i v jiných evropských zemích. Česká republika ovšem patří mezi unikátní, co se týká délky vyplácení této dávky, navíc výše rodičovského příspěvku je jedna z vůbec nejvyšších, nehledě na to, že v některých státech Evropské unie se rodičovský příspěvek nevyplácí vůbec.

Ve vyspělých evropských zemích jsou stanoveny podmínky omezující jeho čerpání. Lze je rozdělit na několik typů (MPSV, 2007):

- ❖ omezení rozsahem pracovního úvazku,
- ❖ omezení maximální výší výdělku,
- ❖ omezení rozsahem pobytu dítěte do 6 let věku v zařízení předškolní péče.

Rodičovský příspěvek v jiných evropských zemích (MPSV, 2007):

- ❖ *Velká Británie* - mateřská dovolená trvá 1 rok, poté navazující rodičovská dovolená trvá jen 13 týdnů na každé dítě. Rodičovský příspěvek se nevyplácí vůbec.
- ❖ *Dánsko* - mateřská dovolená trvá 18 týdnů, rodičovská dovolená 32 týdnů.
- ❖ *Polsko* - rodičovská dovolená rodiče, který nepracuje, ale pečujícího o dítě trvá do 2 let, do 3 let při narození více dětí nebo v případě osamělosti rodiče.
- ❖ *Finsko* - mateřská dovolená trvá 21 týdnů, rodičovská dovolená 158 dnů.
- ❖ *Francie* - mateřská dovolená trvá u prvního dítěte minimálně 8 týdnů, u druhého dítěte 16 týdnů a u třetího dítěte 26 týdnů, rodičovská dovolená trvá pro první dvě děti maximálně 3 roky (vždy na 1 rok s možností prodloužení), pro třetí dítě 2 roky (v tomto případě je rodičovská dávka vyplácena ve zvýšené výměře).

3.4.5 Zhodnocení reformy

Všeobecně se hovoří o flexibilitě a možnosti volby délky rodičovského příspěvku, ne všem je však volba přístupná. Pro splnění nároku na konkrétní volbu délky musí rodič splňovat podmínky, které mu určuje zákon. Aby si rodič mohl zvolit zrychlenou variantu čerpání, musí jeho příjem před nástupem na mateřskou dovolenou přesahovat určitou hranici a to minimálně 380,- Kč na den. Uvedená podmínka tedy skrytě naznačuje, že příjem rodiče před nástupem na rodičovskou dovolenou je zásadní, pokud chtějí rodiče čerpat zrychlenou formu. Dudová (In Křížková, 2008) uvádí, že tento krok byl ovšem nutný z hlediska zneužití ze strany méně kvalifikovanými či nezaměstnanými rodiči. Ti by zvolili z hlediska výše nejlukrativnější variantu a po ukončení 2 let by stejně čerpali ze sociální sítě formou dávek pomoci v hmotné nouzi.

Varianta rychlejšího čerpání je jistě velmi lákavá. Nejvyšší možná výše 11 400,- Kč měsíčně je jistě velkou motivací, ale také je zároveň velkým problémem při zvažování, zda uplatnit 2 nebo 3 roky. Rodiče, kteří uvažují o zrychlené variantě, se často obávají toho, že nemohou vědět dopředu, co se stane za 2 roky, jestli bude dítě schopné obejít se bez jejich celodenní péče, zda dítě nebude příliš často nemocné, nebo zda bude schopné se adaptovat v cizím prostředí. Volbu o tuto variantu musejí totiž provést nejpozději ve druhém kalendářním měsíci následujícím po měsíci, ve kterém nejmladší dítě dosáhne 22 týdnů života.

Otázkou tedy zůstává, zda je nutné zrychlenou formu čerpání omezit výší výdělků před nástupem na rodičovskou dovolenou, či zda je lepší uvedenou podmínku zmírnit například jen účastí na nemocenském pojištění, jako je tomu u základní varianty čerpání, tj. do 3 let věku, anebo zda uvést do zákona jinou z podmínek tak, aby nedošlo ke zneužití této formy čerpání.

V případě základní varianty se musí rodič účastnit plateb na nemocenském pojištění. Rodiče se ovšem díky sociálním událostem mohou dostat do situace, kdy nemohou splnit některou z výše uvedených podmínek, aniž by se tak stalo jejich vlastním přičiněním. Hovořili například o rodiči, kterému byl ukončen pracovní poměr, který byl uzavřen na dobu určitou, a kterému již nebyla pracovní smlouva prodloužena, bude muset při nástupu na mateřskou dovolenou s dalším dítětem automaticky zvolit pomalejší variantu. Stejný problém může nastat u rodiče, který pečoval o dítě zdravotně postižené, které pobíralo příspěvek na péči.

Další ohroženou skupinou jsou osoby samostatně výdělečně činné. Vzhledem k tomu, že nemocenské pojištění je u těchto osob dobrovolné, a proto se zpravidla k dobrovolnému nemocenskému pojištění nepřihlašují, nevznikne jim nárok na možnost volby. Přitom právě tyto osoby upřednostňují spíše kratší čerpání rodičovské dovolené, neboť se zpravidla poměrně brzy vrací ke své pracovní aktivitě a jejich pracovní činnost lze dobře skloubit s péčí o dítě. Navíc mnohým z nich může připadat návaznost rodičovského příspěvku na existenci nemocenského pojištění nelogická, protože zdroje na rodičovský příspěvek jsou čerpány z daní, které podnikatelé platí (Dudová In Křížková, 2008).

Při návrhu čtyřleté varianty se počítalo s tím, že čím je rodičovská dovolená delší, tím více se zvyšuje možnost, že na ni nastoupí muž, protože muži ji nejčastěji využívají až je dítě starší, kdy už nepotřebuje kojít. Při své patnáctileté praxi jsem se ovšem zatím nesetkala s muži, kteří by této možnosti využili a skutečně pečovali o dítě. Ve většině případů se jednalo o jakési účelové převedení dávky na otce, aby si mohl uplatnit volbu délky rodičovského příspěvku, neboť otec dítěte splňoval podmínky nemocenského pojištění. Jak jsem již výše uvedla, volba délky rodičovského příspěvku se vztahuje k dítěti, tzn. že volba automaticky přechází z jednoho rodiče na druhého. Rodiče při volbě pomalejší varianty často také zvažují, zda situace na trhu práce po 4 letech setrvání na rodičovské dovolené jim umožní návrat zpět do pracovního procesu a jejich kvalifikace bude po tak dlouhé době ještě adekvátní a lukrativní pro případného budoucího zaměstnavatele. Rodič se tak dostává do nelehké situace, kdy stojí před rozhodnutím, co je pro něj přednější prioritou. Zda věnovat dítěti dostatečnou péči po nejdéle možnou dobu, anebo využít po kratší době jiných možných opatření, jak zvládnout pracovní a rodinné povinnosti.

Na závěr bych ráda uvedla, že s ohledem na výši dávky, délku nároku a snadnou dostupnost se ukázalo, že se rodičovský příspěvek může stát atraktivní dávkou pro migrující občany z okolních států Evropské unie.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 METODOLOGIE VÝZKUMU

Rodina je základním článkem naší společnosti, proto podpora rodičovství by měla být nepostradatelná. Zkušenosti ze zahraničí jasně dokazují, že dlouhá rodičovská dovolená není jednoznačným faktorem při zvyšování porodnosti. Pro rodiče, kteří pečují o nejmenší děti, by měly být především vytvořeny příznivé podmínky pro péči o dítě a zároveň skloubení pracovní dráhy nebo usnadnění jejich návratu na trh práce po ukončení rodičovské dovolené. Měla by jim být dána možnost svobodně se rozhodnout, jak dlouho budou o dítě pečovat dle vlastních priorit a možností.

Primárním cílem předkládaného výzkumu bylo zjistit, jak výše rodičovského příspěvku, a jeho zákonem stanovené podmínky, ovlivňují rodiče při volbě délky rodičovské dovolené. Sekundárním cílem bylo pak najít další determinanty, které mohou ovlivnit jejich volbu.

Jedná se o tzv. deskriptivní výzkumný problém, který popisuje situaci, zjišťuje stav zkoumané problematiky. Při takovém výzkumu lze využít jako výzkumnou metodu pozorování, škálování, dotazník nebo interview (Gavora, 2000).

4.1 Výzkumné otázky

K dosažení výzkumného cíle jsem si stanovila hlavní výzkumnou otázku: Jak ovlivňuje výše rodičovského příspěvku, a jeho zákonná opatření, rodiče při volbě délky rodičovské dovolené, a jaké další faktory se podílejí na jejich rozhodnutí?

Díličí výzkumné otázky:

1. Jakou variantu čerpání rodičovského příspěvku nejčastěji rodiče upřednostňují?
2. Jaké důvody vedou rodiče k výběru zvolené varianty?
3. Jak jsou rodiče spokojeni se systémem čerpání rodičovského příspěvku?
4. Jak rodiče hodnotí zákonná omezení při nároku na volbu délky rodičovského příspěvku?
5. Jak ovlivňuje vzdělání rodiče při volbě délky rodičovského příspěvku?
6. Jak ovlivňuje přítomnost partnera v rodině při volbě délky rodičovského příspěvku?
7. Jaké jiné faktory rozhodují u rodičů při volbě délky rodičovské dovolené?

4.2 Metody výzkumu

Pro svoji výzkumnou část jsem zvolila kvantitativní výzkum, jako formu sběru dat jsem použila metodu dotazníkového šetření. Výhodou metody dotazníku je možnost položení otázek více lidem v kratším časovém horizontu. Při sestavování dotazníku (Příloha PI) jsem vycházela z osobních praktických zkušeností, které jsem získala jako zaměstnanec odboru státní sociální podpory, kde jsem také v rámci studia absolvovala odbornou stáž, a také na základě studia odborné literatury. Otázky v dotazníku jsem poté sestavila na základě svých dílčích výzkumných otázek.

Dotazník obsahoval 18 otázek, z nichž 16 bylo uzavřených – selektivních, 2 byly polouzavřené. Poslední 2 otázky byly určeny pro konkrétní skupinu rodičů, kteří čerpají rodičovský příspěvek do 4 let věku dítěte, a neměli ze zákona možnost volby délky. Všechny otázky byly koncipovány jasně a srozumitelně, aby byly pro dotazované rodiče srozumitelné. Dotazník byl anonymní, rodiče měli uvést vždy jen jednu odpověď.

4.3 Výzkumný soubor

Jako výzkumný soubor jsem zvolila rodiče na mateřské a rodičovské dovolené, tzn. jak rodiče, kteří čerpají peněžitou pomoc v mateřství, tak také rodiče, kteří jsou příjemci dávky státní sociální podpory – rodičovský příspěvek. Jsou to tedy rodiče, kteří pečují alespoň o jedno nezaopatřené dítě, a kteří splňují podmínky nároku na jednu z výše uvedených sociálních dávek. Výzkumný soubor tvoří 72 respondentů.

4.4 Pilotní ověření dotazníku

Před samotnou distribucí dotazníků jsem provedla předvýzkum, tzv. zmenšený model vlastního výzkumu. Předvýzkum se provádí u menšího výzkumného vzorku, proto nám získané výsledky neumožňují činit obecné závěry, ale mohou nám být nápomocny při formulaci výzkumného problému (Chráška, 2007).

Vybrala jsem si k tomu skupinu 5 respondentů, kteří mi naznačili, zda jsou otázky formulovány srozumitelně a zda je jim jejich význam a smysl jasný. Při 100% návratnosti a kladného vyjádření dotazovaných jsem usoudila, že mohu dotazník použít k samotnému výzkumu a začít jej distribuovat.

4.5 Realizace výzkumu

Pro realizaci svého výzkumu jsem oslovila pracoviště státní sociální podpory ve Zlínském kraji. Z důvodu zachování anonymity záměrně neuvádím konkrétní pracoviště úřadu práce. Část dotazníků byla tedy umístěna přímo na pracovišti státní sociální podpory na vyhrazeném místě, kde byl také vymezen prostor pro vrácení již vyplněných dotazníků. Na vyhrazené místo jsem umístila 70 dotazníků, z nichž se vrátilo vyplněných celkem 53. Návratnost tedy byla 73%.

Druhá skupina dotazníků byla zaslána rodičům emailovou formou, kteří jsou příjemci dávky státní sociální podpory - rodičovský příspěvek, a kteří jsou v současné době na rodičovské dovolené. Tyto adresy byly náhodně vybrány z programového systému Ok Dávek. Celkem bylo zasláno 30 dotazníků, zpět se vrátilo celkem 19. Návratnost tedy byla 63%.

Z výše uvedeného lze vidět, že se návratnost z velké části nelišila.

5 ANALÝZA A INTERPRETACE DAT

Vyhodnocení výsledků výzkumu jsem rozdělila do dvou částí. Tou první je analýza dokumentů, kde uvádím data a základní fakta, které nebylo možné zjistit dotazníkovým šetřením. Druhou částí je dotazníkové šetření.

5.1 Analýza dokumentů

V uvedené kapitole se budu zabývat analýzou dvou základních faktorů, které mohou ovlivnit délku rodičovské dovolené, a které nelze zjistit dotazníkovým šetřením.

Prvním faktorem je současná výše peněžitě pomoci v mateřství (dále jen PPM), která od 1.1.2010 výrazně klesla. Finanční posun zapříčinil zúžení skupiny rodičů, kteří by si mohli uplatnit volbu délky rodičovského příspěvku ve zrychlené variantě, tj. do 2 let věku dítěte. Jak již bylo uvedeno, u zrychlené volby je zákonná podmínka a to, že zvolit si uvedenou variantu může pouze rodič, kterému vznikl nárok na PPM a jehož minimální denní výše je 380,- Kč. Zákon sice umožňuje zrychlenou volbu zvolit i rodiči, u kterého výše ještě před 31.12.2009 dosahovala výše uvedené minimální hranice. Pokud však výše PPM pro rok 2010 zůstane stejná a dávka nebude zvýšena, poté rodič, který nastoupil na PPM po 1.1.2010 bude jednoznačně znevýhodněn. Pro názornost uvádím výpočet PPM pro rok 2009 a 2010.

Tab. 1. Výpočet výše peněžitě pomoci v mateřství pro rok 2009

Rok 2009							
Počet kalendářních dnů peněžitě pomoci v mateřství (PPM)							30
Denní vyměřovací základ pro nemocenské (DVZ)							690,40
<i>Orientačně odpovídá průměrnému měsíčnímu příjmu</i>							21000
Redukce DVZ							
		do	786 Kč	redukce na	100%	tj. na	690,40 Kč
nad	786 Kč	do	1 178 Kč	redukce na	60%	tj. na	0 Kč
nad	1 178 Kč	do	2 356 Kč	redukce na	30%	tj. na	0 Kč
nad	2 356 Kč	nezohledňuje se					
						Redukovaný DVZ	691 Kč
Peněžitá pomoc v mateřství			70% z 691	tj. 484 x 30 dnů =	14 520 Kč		
VÝŠE PENĚŽITÉ POMOCI V MATEŘSTVÍ V ROCE 2009 =						14 520 Kč	

Zdroj: Sestaveno autorkou Čablová Andrea dle MPSV 2009, http://www.mpsv.cz/files/clanky/5748/PPM31122008-187_2006.xls

Tab. 2. Výpočet výše peněžitě pomoci v mateřství pro rok 2010

Rok 2010							
Počet kalendářních dnů peněžitě pomoci v mateřství (PPM)							30
Denní vyměřovací základ pro nemocenské (DVZ)							690,40
Orientačně odpovídá průměrnému měsíčnímu příjmu							21000
Redukce DVZ							
		do	791 Kč	redukce na	90%	tj. na	621,40 Kč
nad	791 Kč	do	1 186 Kč	redukce na	60%	tj. na	0 Kč
nad	1 186 Kč	do	2 371 Kč	redukce na	30%	tj. na	0 Kč
nad	2 371 Kč	nezohledňuje se					
						Redukovaný DVZ	622 Kč
Peněžitá pomoc v mateřství			60% z 622		tj. 374 x 30 dnů =	11 220 Kč	
VÝŠE PENĚŽITÉ POMOCI V MATEŘSTVÍ V ROCE 2010 =							11 220 Kč

Zdroj: Sestaveno autorkou Čablová Andrea dle MPSV 2010, http://www.mpsv.cz/files/clanky/4217/Kalkulacka_PPM_2010.xls

Z výše uvedeného vyplývá, že v případě rodiče, jehož měsíční příjem před nástupem na mateřskou dovolenou činil 21 000,- Kč, bude pobírat v roce 2010 o 3300,- Kč měsíčně méně.

Ohrožení budou především rodiče, jejichž příjmy se budou pohybovat v rozmezí od 16 500,- Kč do 21 350,- Kč hrubého. Odhaduje se tak, že přibližně 18 tisíc ženám se sníží PPM pod 380,- Kč denně a nebudou si tak moci zvolit rychlejší variantu čerpání RP (iDNES, 2009).

Dalším důležitým faktorem ovlivňujícím délku rodičovské dovolené může být celkový finanční zisk dávky rodičovský příspěvek. Budu vycházet z přibližného předpokladu, že matka pobírá po porodu PPM přibližně 5 měsíců. Konkrétní výpočet celkové výše vyplaceného rodičovského příspěvku ve třech různých variantách bude potom následující:

Zrychlená varianta – po ukončení PPM náleží matce dítěte rodičovský příspěvek do 24 měsíců věku dítěte (tj. do 2 let věku dítěte).

Výpočet: 5 měsíců (PPM) + 19 měsíců (RP v měsíční výši 11 400,- Kč) = 216 600,- Kč

Základní varianta - po ukončení PPM náleží matce dítěte rodičovský příspěvek do 36 měsíců věku dítěte (tj. do 3 let věku dítěte).

Výpočet: 5 měsíců (PPM) + 31 měsíců (RP v měsíční výši 7 600,- Kč) = 235 600,- Kč

Pomalejší varianta - po ukončení PPM náleží matce dítěte rodičovský příspěvek do 48 měsíců věku dítěte (tj. do 4 let věku dítěte).

Výpočet: 5 měsíců (PPM) + 16 měsíců (RP v měsíční výši 7 600,- Kč) + 27 měsíců (RP v měsíční výši 3 800,- Kč) = 224 200,- Kč.

Na základě výše uvedených výpočtů je tedy zřejmé, že finančně nejvýhodnější je základní varianta čerpání, tj. RP do 3 let věku dítěte. Lze tedy předpokládat, že rodiče na rodičovské dovolené budou nejčastěji volit základní variantu čerpání, neboť je finančně nejvýhodnější.

5.2 Dotazníkové šetření

Výsledky dotazníkového šetření jsem zpracovala dvěma způsoby. Prvním bylo zpracování jednotlivých otázek, jako druhou variantu jsem zvolila interpretaci k dílčím výzkumným otázkám, které jsem vyhodnotila komparací vybraných otázek použitých v dotazníku. Výsledky jsem pro větší přehlednost a možnost srovnání zpracovala do grafů.

Otázky č. 1 až 5 byly směřovány k demografickým údajům, všechny údaje jsem sjednotila do jedné tabulky. Některé z uvedených hodnot jsem pak dále použila při vyhodnocení v kombinaci s dalšími otázkami v dotazníku. Největší skupinou dotázaných byly ženy ve věkové kategorii 31 – 35 let, převážně se středoškolským a vysokoškolským vzděláním. V dnešní době se stále zvyšuje průměrný věk porodnosti, stále více se lidé rozhodují nad rodičovstvím v pozdějším věku. V případě mužů dotazník vyplnili pouze dva, při celkovém počtu mužů na rodičovské dovolené má tento výsledek vypovídající hodnotu.

Tab. 3. Demografické údaje o respondentech

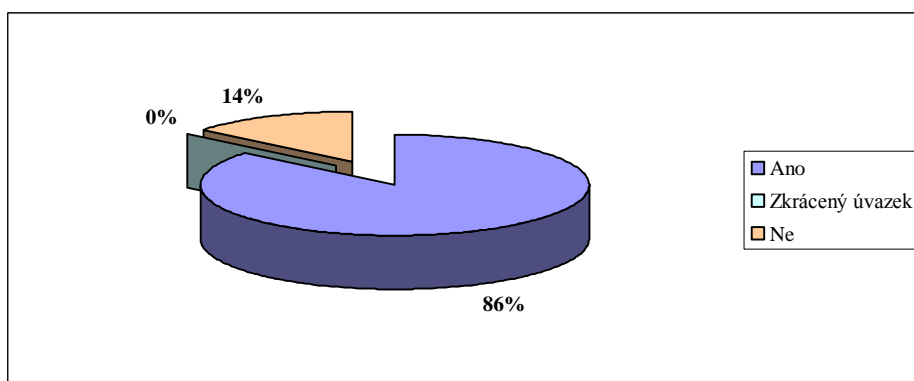
		Věková kategorie						CELKEM
		Do 20 let	21-25 let	26-30 let	31-35 let	36-40 let	41 let a více	
Pohlaví	Muž	0	0	1	1	0	0	2
	Žena	0	4	16	40	8	2	70
								72
Rodinný stav	Vdaná/ženatý	0	1	12	32	6	0	51
	Svobodná/ý s part.	0	2	5	6	0	0	13
	Osamělý rodič	0	1	0	3	2	2	8
								72
Počet dětí	1 dítě	0	4	13	19	3	1	40
	2 děti	0	0	4	14	3	1	22
	3 děti	0	0	0	8	2	0	10
	4 děti	0	0	0	0	0	0	0
	5 a více dětí	0	0	0	0	0	0	0
								72
Vzdělání	Základní	0	0	0	0	0	0	0
	Vyučen/a	0	2	2	2	2	0	8
	Středoškolské	0	1	9	18	3	1	32
	Vyšší odborné	0	0	1	1	2	0	4
	Vysokoškolské	0	1	5	20	1	1	28
								72

Zdroj: vlastní výzkum, 2010.

Otázka č. 6: Byl/a jste před nástupem na rodičovskou dovolenou výdělečně činný/á?

Převážná část dotázaných rodičů byla před nástupem na rodičovskou dovolenou výdělečně činná, tím se jim také otevírají větší možnosti při volbě délky rodičovské dovolené, neboť tito rodiče (pokud nepracovali na dohodu o provedení práce) hradili nemocenské pojištění plynoucí z výdělečné činnosti. Celých 86% respondentů bylo výdělečně činných, 14% výdělečně činných nebylo vůbec. Na zkrácený úvazek nepracoval nikdo z dotázaných rodičů.

Graf č. 2 Výdělečná činnost před nástupem na rodičovskou dovolenou

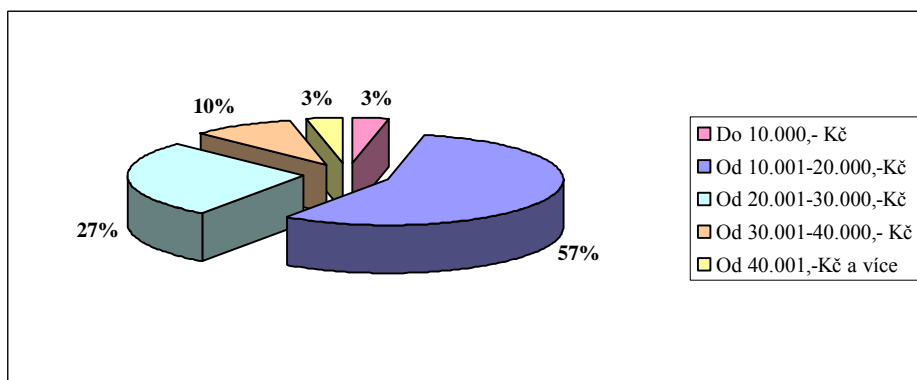
Zdroj: vlastní výzkum, 2010.

Otázka č. 7: V jakém rozmezí se pohyboval Váš průměrný hrubý (nikoliv superhrubá mzda) měsíční příjem před nástupem na rodičovskou dovolenou?

Výše výdělku před nástupem na mateřskou dovolenou jistě může ovlivnit celkový pohled na věc, neboť jednoznačný finanční propad a tím snížení příjmů pro rodiny s malými dětmi může být markantní. Navíc je výše výdělku rozhodujícím činitelem pro splnění nároku na zrychlenou volbu čerpání RP. U nadpoloviční většiny (57%) se pohyboval měsíční hrubý příjem v rozmezí od 10 001,- Kč do 20 000,- Kč. 27% se pohybovalo v rozmezí od 20 001,- Kč do 30 000,- Kč, 10% v rozmezí od 30 001,- Kč do 40 000,- Kč. V nejmenším a největším finančním rozmezí se pohybovalo pouhá 3% z dotázaných rodičů.

Na základě současné platné právní úpravy by si při splnění dalších zákonem stanovených podmínek mohlo zrychlenou variantu čerpání uplatnit přibližně 40% z dotázaných rodičů, v platovém rozmezí od 20 001,- Kč a více.

Graf č. 3 Průměrný hrubý měsíční příjem respondentů

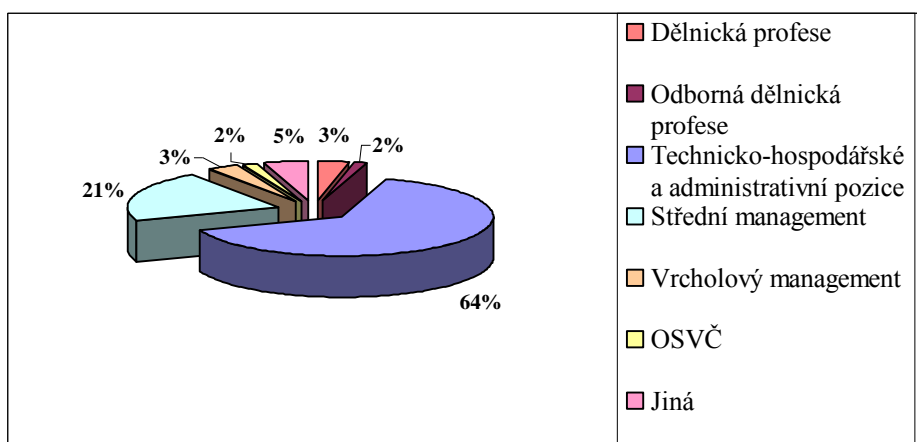

Zdroj: vlastní výzkum, 2010.

Otázka č. 8: Jakou jste před nástupem na rodičovskou dovolenou zastával/a pracovní pozici ve svém zaměstnání (pokuste se zařadit do některé z nabízených skupin)?

Pracovní pozice, do které se zařadilo nejvíce respondentů (64%), byla pozice technicko-hospodářská a administrativní pozice, do které bychom mohli zařadit např. metodického pracovníka, samostatného referenta či obchodního zástupce. Další větší skupinou je střední management (21% dotázaných), jedná se především o vedoucí pracovníky. Zbývající pracovní pozice byly zastoupeny jen v nemalé míře: 5% jiné pozice, rodiče uvedli pozice jako středoškolský pedagog, pedagog v mateřské škole a ochranka. 3% dělnická profese a vrcholový management, a 2% odborná dělnická profese a osoba samostatně výdělečně činná.

Graf č. 4 Pracovní pozice

Zdroj: vlastní výzkum, 2010.

Interpretace k dílčí výzkumné otázce č. 7

Pracovní postavení či exkluzivita zaměstnání by mohla hrát při rozhodování o délce rodičovské dovolené významnou roli. Pokud si rodič před nástupem na mateřskou dovolenou vybuduje určité pracovní postavení, dá se očekávat, že bude mít větší tendence dříve se vracet zpět na své pracovní místo. Vyhodnocením otázky jsem si dala za cíl zjistit, zda pracovní postavení motivuje rodiče k dřívějšímu návratu na trh práce. Ke zpracování jsem použila vyšší pracovní pozice, jako jsou střední management a vrcholový management a nižší pracovní pozice, jako je dělnická profese. U těchto rodičů jsem se zajímala o to, jakou volbu délky RP upřednostnili, případně hodlají upřednostnit, pokud zatím pobírají PPM. Vyhodnotila jsem tedy otázky č. 8 a 9,10.

U vyšších pracovních pozic rodiče upřednostňovali pouze kratší dobu čerpání. Rodičů, kteří čerpají RP do 2 let, případně tak hodlají čerpat RP po ukončení mateřské dovolené, bylo 40% z dotázaných. Volbu do 3 let uvedlo 53% z dotázaných. Zrychlenou volbu čerpání neuvedl ani jeden z dotázaných rodičů. 7% zatím volbu neuplatnilo.

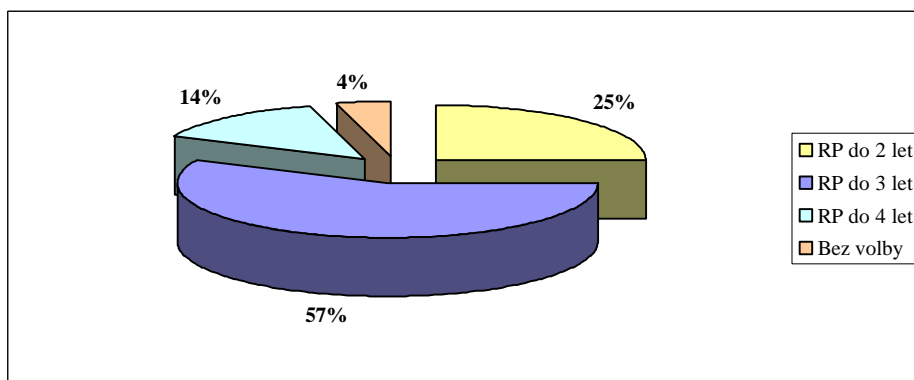
Kategorii nižší pracovní pozice zahrnovali pouze dva respondenti, oba uvedli dobu čerpání RP do 4 let věku dítěte. Čili tuto variantu zvolilo 100% z dotázaných rodičů.

Otázka č. 9: V případě, že již pobíráte rodičovský příspěvek, uveďte, jakou výši a délku rodičovského příspěvku čerpáte?

Otázka č. 10: Pokud čerpáte peněžitou pomoc v mateřství, uveďte, jakou variantu předpokládáte, že zvolíte.

Následující otázky jsem vyhodnotila komplexně vzhledem k cílové skupině rodičů, kterou jsou jak rodiče na mateřské, tak také na rodičovské dovolené. Otázky zároveň hledají odpověď na první dílčí výzkumnou otázku. Dle očekávání je z grafu č. 5 zřejmé, že nejvíce dotázaných rodičů upřednostňuje, případně hodlá upřednostnit, RP do 3 let věku dítěte. Základní variantu určilo 57% dotázaných. Druhou největší skupinou jsou rodiče, kteří čerpají, či předpokládají, že budou čerpat RP do 2 let věku dítěte, celých 25%. Většina dotázaných rodičů tedy uplatnila kratší možnosti čerpání RP. Pouhých 14% pobírá RP do 4 let věku dítěte, přičemž je nutné přihlédnout k důvodům, proč tomu tak je, tzn. jestli se tak rozhodli dobrovolně, nebo jestli neměli ze zákona možnost zvolit si jinou délku RP. 4% neuplatnili volbu vůbec, nebo se zatím ještě nerozhodli, jak dlouho budou na rodičovské dovolené.

Graf č. 5 Délka rodičovské dovolené

Zdroj: vlastní výzkum, 2010.

Interpretace k dílčí výzkumné otázce č. 2

Při vyhodnocení otázky č. 11, z jakého důvodu se rozhodli rodiče volit právě jejich zvolenou variantu délky čerpání RP, se výsledky nijak výrazně nelišili. Proto jsem se rozhodla vyhodnotit otázku samostatně u každé varianty délky pobírání RP zvlášť a zjistit tím u každé kategorie, jaké důvody vedly rodiče právě k tomuto rozhodnutí. Otázka je důležitou součástí výzkumu, neboť je zároveň odpovědí na druhou dílčí výzkumnou otázku.

Zrychlená varianta do 2 let věku dítěte: rodiče, kteří čerpají rodičovský příspěvek do 2 let, případně hodlají využít zrychlené varianty, ve své odpovědi uvedli pouze 3 z nabízených důvodů, proč se tak rozhodli. 50% dotázaných respondentů uvedlo jako hlavní příčinu finanční důvody. Dalším největší příčinou byly důvody pracovní, celých 33%, posledním důvodem bylo plánování dalšího dítěte (17%). Jiné odpovědi se u této varianty čerpání nevykytovaly.

Základní varianta do 3 let věku dítěte: u uvedené kategorie se vyskytly následující nabízené odpovědi v rozdílném procentuálním zastoupení, uvedeny od nejvíce zastoupených: péče o nejmladší dítě (42%), péče o více dětí v rodině (15%), finanční důvody (12%), plánování dalšího dítěte (12%), rodič neměl ze zákona možnost volby (7%), pracovní důvody (5%), jiné důvody (5%). Jako jiný důvod uvedli rodiče nedostatek zařízení péče o děti (mateřské školy, jesle), jeden z rodičů uvedl jako důvod zlatou střední cestu. 2% rodičů uvedli jako důvod, že se zatím nerozhodli.

Pomalejší varianta do 4 let věku dítěte: u pomalejší varianty uvedli rodiče pouze dva důvody, které je vedly k rozhodnutí. 60% z dotázaných uvedli jako hlavní příčinu to, že ne-

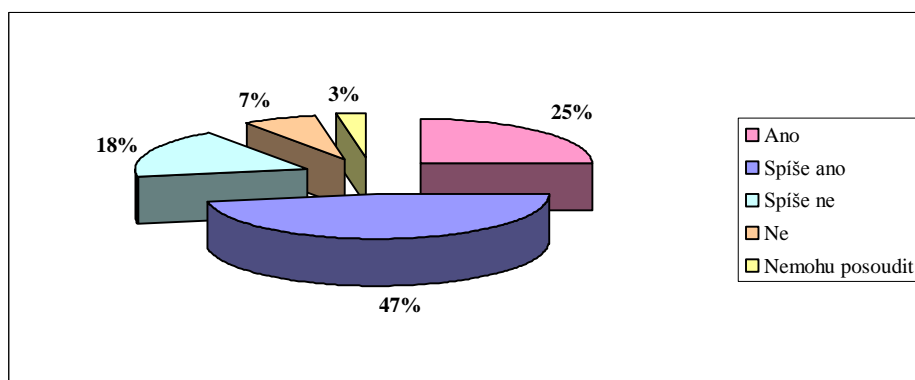
měli ze zákona možnost volby. Zbývajících 40% uvedlo jako důvod péči o více dětí v rodině.

Žádný z dotázaných respondentů ani z jedné kategorie neuvedl jako důvod zajištění péče o nejmladší dítě jinou zletilou osobou (např. babička).

Otázka č. 12: Vyhovuje Vám současný systém čerpání rodičovského příspěvku?

Z níže uvedeného grafu č. 7 vyplývá, že většina rodičů je spokojena s třírychlostním systémem čerpání RP. Ze 72 respondentů uvedlo 47% z dotázaných, že jim systém spíše vyhovuje, dalších 25% odpovědělo, že jim vyhovuje. Záporně se vyjádřilo 18% respondentů, kteří uvedli, že jim systém spíše nevyhovuje, dalším 7% systém čerpání nevyhovuje vůbec. 3% rodičů se vyjádřili, že nemohou situaci posoudit.

Graf č. 6 Spokojenost se systémem čerpání rodičovského příspěvku

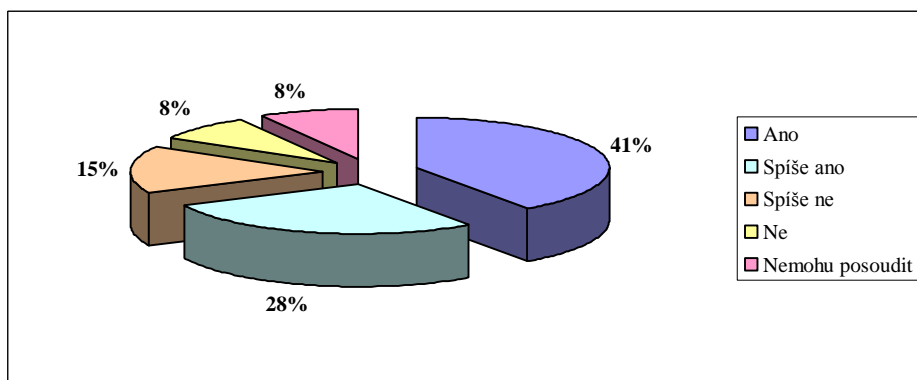

Zdroj: vlastní výzkum, 2010.

Otázka č. 13: Považujete za jistý druh diskriminace fakt, že ne každý rodič na rodičovské dovolené má možnost zvolit si jak dlouho bude o dítě pečovat?

Při uplatnění délky rodičovské dovolené nejsou nastaveny podmínky pro všechny rovnoměrně. Ačkoliv u předchozího grafu č. 6 jsme mohli sledovat, že většině respondentů současný systém čerpání RP vyhovuje, u otázky č. 13 se staví naprosto protikladně a negativně hodnotí situaci, kdy ne každý rodič na rodičovské dovolené má možnost zvolit si jak dlouho bude o dítě pečovat. 41% z dotázaných se vyjádřilo, že považují uvedenou podmínku za jistý druh diskriminace, dalších 28% uvedlo, že se také spíše přiklání k diskriminaci. Jen 15% vyjádřilo souhlas, čili, že zákonnou podmínku za diskriminaci spíše nepovažují, 8% s tím souhlasí. Zbývajících 8% uvedlo, že nemůže situaci posoudit.

Graf č. 7 Hodnocení zákonné podmínky

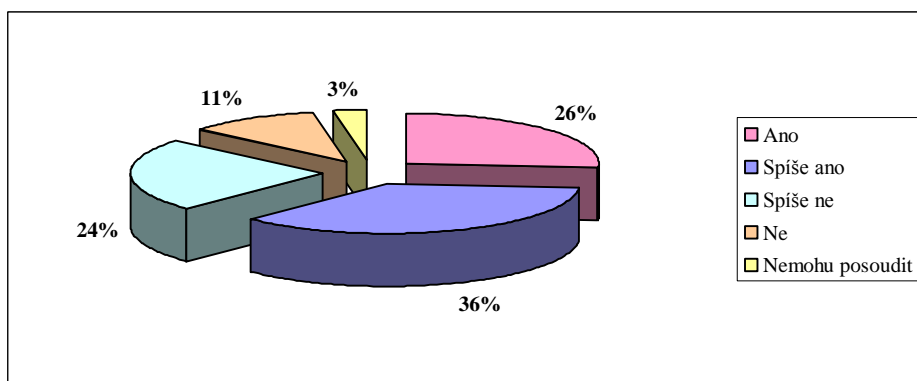

Zdroj: vlastní výzkum, 2010.

Otázka č. 14: Žádost o volbu délky rodičovského příspěvku je možné uplatnit jen do určitého termínu bez možnosti změnit později své rozhodnutí. Považujete tuto podmínku za omezující faktor při svém výběru volby?

Opět odpověď na uvedenou otázku hodnotí rodiče negativně. Za omezující faktor považují výše uvedenou situaci 26% z dotázaných rodičů, 36% se vyjádřilo „spíše ano“. Celkově tedy nadpoloviční většina považuje uvedený faktor za omezující při svém výběru volby. Dalších 24% se vyjádřilo „spíše ne“, 11% nepovažuje situaci za omezující. 3% z dotázaných nemůže situaci posoudit.

Graf č. 8 Hodnocení omezujícího faktoru

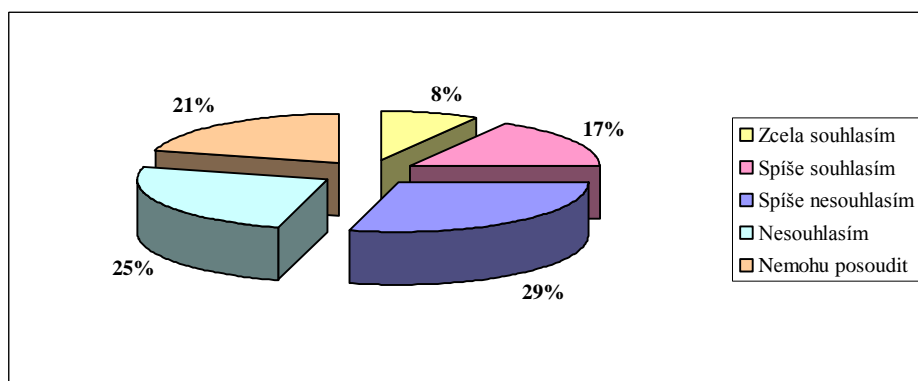

Zdroj: vlastní výzkum, 2010.

Otázka č. 15: Vznik nároku na rodičovský příspěvek do 2 let věku dítěte je podmíněn výší peněžité pomoci v mateřství (minimální denní výše peněžité pomoci v mateřství musí být 380,- Kč). Jak hodnotíte tento omezující faktor?

Pouhých 8% rodičů souhlasí se zákonnou podmínkou při volbě zrychlené varianty, dalších 17% spíše souhlasí. Negativně hodnotí situaci 29%, kteří spíše nesouhlasí, 25% nesouhlasí vůbec. 21% rodičů nemůže situaci posoudit.

Graf č. 9 Hodnocení zákonné podmínky při volbě do 2 let

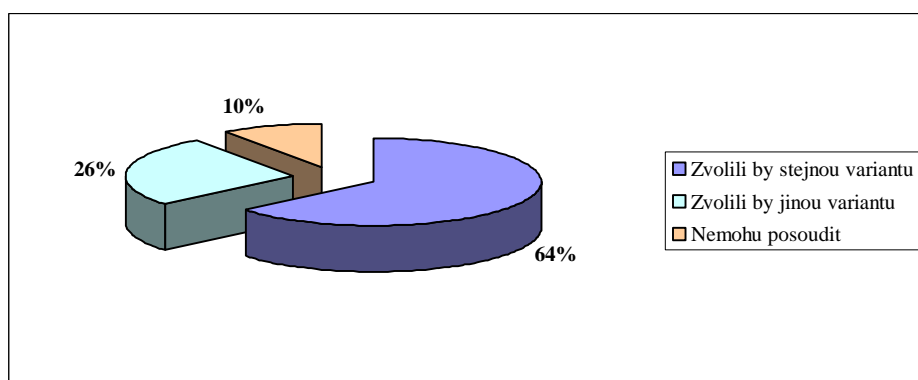

Zdroj: vlastní výzkum, 2010.

Otázka č. 16: V případě, pokud by rodičovský příspěvek neměl žádná zákonná omezení ve výběru volby délky rodičovské dovolené, uveďte, jaké by bylo Vaše rozhodnutí?

Většina dotázaných uvedla, že i kdyby rodičovský příspěvek neměl žádná zákonná omezení při výběru volby délky RP, rozhodli by se zvolit stejnou variantu, celých 64% z dotázaných. Pouze 26% by se přiklonilo k jiné variantě, 10% uvedlo, že nemůže situaci posoudit.

Graf č. 10 Hodnocení rodičovského příspěvku bez zákonných omezení

Zdroj: vlastní výzkum, 2010.

Otázky č. 17 a 18 byly určeny pouze pro ty rodiče, kteří čerpají RP do 4 let věku dítěte a neměli ze zákona možnost volby. Vzhledem k nízkému počtu dotázaných neuvádím vý-

sledkové údaje v procentuálním zastoupení a nezpracovávám do grafů. Z celkového počtu respondentů na výše uvedené otázky odpovědělo 7 rodičů, celkový počet rodičů na rodičovské dovolené do 4 let byl 9. Dva rodiče tedy měli možnost ze zákona zvolit si, jak dlouho o dítě budou pečovat a přesto upřednostnili variantu pomalejšího čerpání do 4 let věku dítěte.

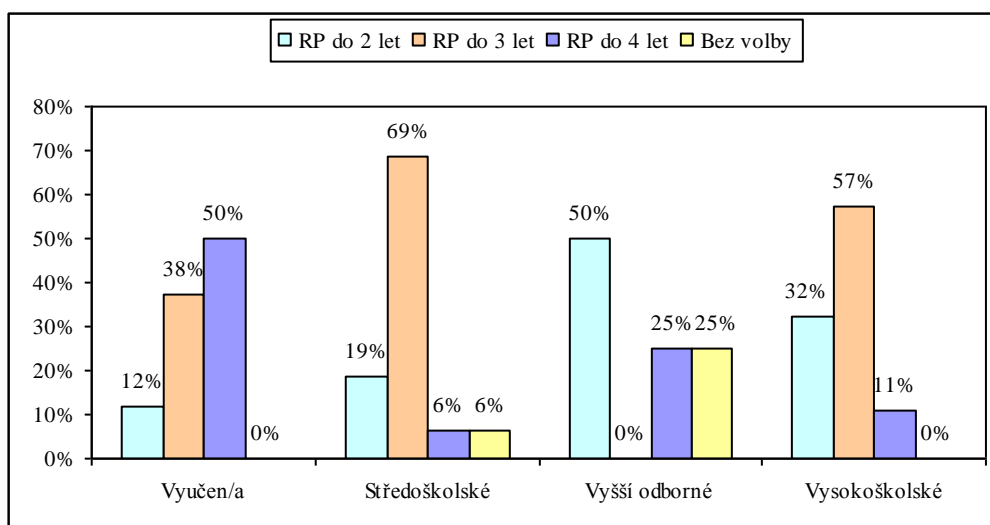
V otázce č. 17 měli rodiče uvést, jak hodnotí současný systém čerpání RP. Rodiče se přikláněli spíše k negativnímu hodnocení, zcela spokojen nebyl nikdo z nich. 2 respondenti byli spíše spokojeni, 2 spíše nespokojeni a 3 nespokojeni zcela.

V otázce č. 18 měli pak rodiče dále uvést, jakou délku RP by zvolili, pokud by měli ze zákona možnost volby. Většina z nich by upřednostnila kratší variantu čerpání, 1 z nich by volil variantu do 2 let věku dítěte, 4 z nich do 3 let věku dítěte a pouze 2 by zvolili stejnou variantu čerpání, tj. do 4 let věku dítěte.

Interpretace k dílčí výzkumné otázce č. 5

Při vyhodnocení otázek č. 5 a 9,10 jsem chtěla nalézt odpovědi, jak volbu délky rodičovského příspěvku ovlivňuje vzdělání rodiče. Do grafu č. 11 jsem zahrнула jak rodiče, kteří již čerpají rodičovský příspěvek, tak také rodiče, kteří zatím čerpají peněžitou pomoc v mateřství, ale kteří uvedli svůj předpoklad, jak dlouho hodlají o dítě pečovat na rodičovské dovolené.

Graf č. 11 Vliv vzdělání na délku rodičovské dovolené

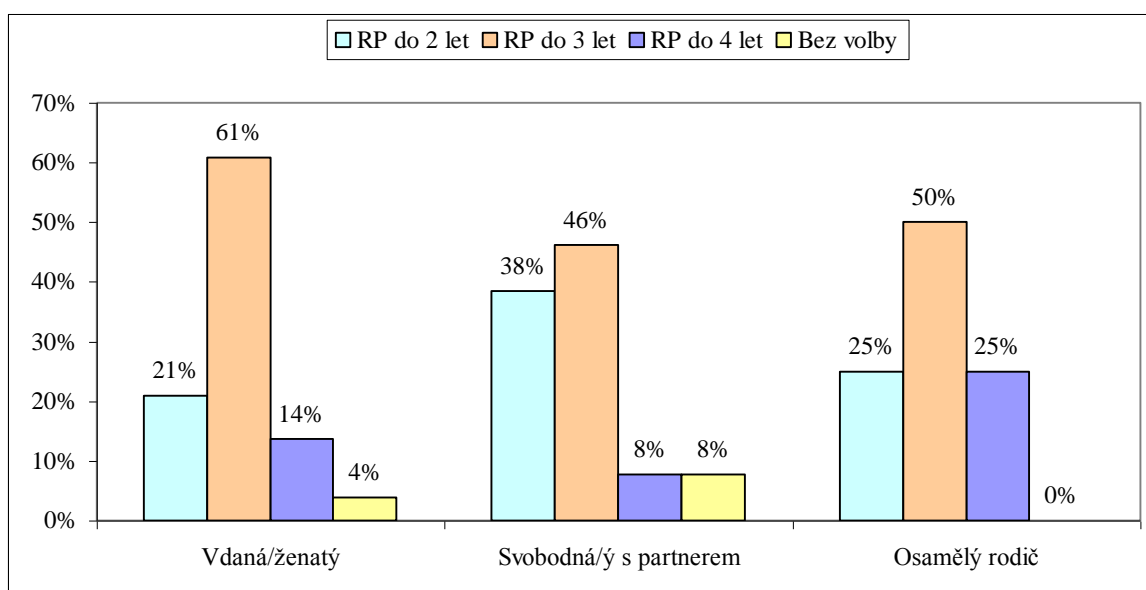
Zdroj: vlastní výzkum, 2010.

Z výše uvedeného grafu vyplývá, že rodiče s nižším vzděláním upřednostnili spíše delší dobu čerpání RP (50%), tj. do 4 let věku dítěte, a rodiče s vyšším vzděláním spíše kratší délku čerpání RP, tj. do 2 (32%) či 3 (57%) let věku dítěte. Do grafu jsem neuvedla rodiče se základním vzděláním, neboť se mezi respondenty nevyskytovali.

Interpretace k dílčí výzkumné otázce č. 6

Vyhodnocením otázek č. 3 a 9,10 bylo mým záměrem zjistit, zda rodič s partnerem či osamělý rodič, mají rozdílný názor na volbu délky rodičovské dovolené. Vycházela jsem z předpokladu, že osamělý rodič by mohl mít větší tendence vracet se dříve na trh práce, neboť finanční zajištění rodiny plyne pouze z jeho finančních zdrojů, které jsou zabezpečeny formou sociálních dávek.

Graf č. 12 Vliv přítomnosti partnera v rodině na délku rodičovské dovolené

Zdroj: vlastní výzkum, 2010.

Z grafu č. 12 ovšem vyplývá, že v procentuálním zastoupení nejsou patrné výrazné rozdíly mezi rodiči, kteří mají partnera či rodiči osamělými. V přiměřené míře jsou zastoupeny všechny kategorie délky RP. Pouze u osamělého rodiče se ve větší míře než u předchozích kategorií rodičů vyskytuje kratší doba čerpání RP, tj. do 4 let věku dítěte. Pro pomalejší variantu čerpání se rozhodlo 25% z dotázaných osamělých rodičů.

5.3 Shrnutí výsledků výzkumu

V úvodu praktické části jsem si stanovila hlavní výzkumnou otázku a sedm dílčích výzkumných otázek. Na základě analýzy dokumentů a dotazníkovým šetřením jsem došla k následujícímu závěru:

Drtivá většina rodičů upřednostňovala kratší možnost čerpání rodičovského příspěvku, tj. do 2 nebo 3 let věku dítěte. Většina z nich volila nejčastěji délku čerpání do 3 let věku dítěte, tj. základní variantu. Zmiňovaná délka je nejen finančně nejvýhodnější, koresponduje se zákoníkem práce, který určuje shodnou délku rodičovské dovolené, ale také zároveň je uvedená doba čerpání úměrná době, kdy se rodič může dostatečně věnovat péči o dítě. Takměř polovina rodičů pobírající RP do 3 let uvedla jako důvod svého rozhodnutí péči o nejmladší dítě. Zrychlenou variantu upřednostňovali rodiče především z finančních či pracovních důvodů, anebo z důvodu plánování dalšího potomka. Ke zrychlené variantě se nejvíce přikláněli rodiče s vyšším odborným či vysokoškolským vzděláním. Pokud nebude v roce 2010 zpět navýšena dávka peněžitá pomoc v mateřství, sníží se počet rodičů, kteří by měli možnost uplatnit si zrychlenou variantu čerpání RP. Nejdelší možná délka čerpání RP byla zastoupena jen 14% z dotázaných respondentů. Uvedenou délku čerpali z větší části rodiče jen proto, že se nemohli svobodně rozhodnout, jak dlouho budou o dítě pečovat, neboť nesplňovali zákonné podmínky nároku na jinou formu délky RP. V konečném hodnocení systému čerpání RP pak uvedená skupina rodičů reagovala negativně a vyslovovala svůj nesouhlas. Většina z nich uvedla, že by upřednostnila spíše kratší variantu čerpání RP, pokud by měla ze zákona možnost volby.

Ačkoliv se komplexně většina z dotázaných respondentů vyjádřila, že souhlasí se současným systémem čerpání RP, většina z nich se staví negativně k zákonným opatřením, kterými jsou jednotlivé volby délky RP omezeny. Považují tyto podmínky za omezující při svém rozhodování, jak dlouho budou setrvávat na rodičovské dovolené a kdy naplní svůj návrat na trh práce. Považují za jistý druh diskriminace situaci, že ne každý rodič na rodičovské dovolené má možnost zvolit si, jak dlouho bude o dítě pečovat. Zároveň považují krátkou dobu určení volby délky RP za omezující faktor při svém rozhodnutí.

Ve svém výzkumu jsem se nesečkala s výraznými rozdíly mezi rodiči, kteří žijí ve společné domácnosti s partnerem a mezi rodiči osamělými. Jen v mírně zvýšeném procentuálním zastoupení uplatnili osamělí rodiče pomalejší variantu čerpání RP. Vzdělání při rozhodo-

vání o setrvání na rodičovské dovolené však hrálo významnou roli. Čím vyšší vzdělání, tím rodiče upřednostňovali spíše kratší dobu čerpání rodičovské dovolené.

Mezi další faktory ovlivňující délku rodičovské dovolené patří jistě pracovní pozice před nástupem na mateřskou dovolenou a její exkluzivita. Rodiče s vyšším postavením volili kratší dobu čerpání RP, rodiče s nižší pracovní pozicí delší variantu čerpání.

Všechny výše uvedené odpovědi na dílčí výzkumné otázky jsou zároveň odpovědi na hlavní výzkumnou otázku. Rodičovský příspěvek má značný vliv na délku rodičovské dovolené, ať už mluvíme o finanční podpoře státu vůči rodinám s malými dětmi, nebo také zákonných podmínkách omezujících rozhodnutí rodičů při volbě délky rodičovské dovolené. Zákon ačkoliv generuje podmínky při uplatnění volby délky rodičovského příspěvku, zároveň tím také určuje, kdo si délku rodičovské dovolené může nebo nemůže vybrat.

ZÁVĚR

Pro svou bakalářskou práci jsem si zvolila téma, které se zabývá vlivem výše rodičovského příspěvku na délku rodičovské dovolené. Mým záměrem nebylo negativně hodnotit novou koncepci čerpání rodičovského příspěvku, ale pouze poukázat na kritické oblasti, které reforma neřeší či generuje. Snahou bylo najít determinanty, které se podílejí na výše uvedené skutečnosti a poukázat na určité nedostatky, které se týkají právě problematiky rodičovství. V teoretické části jsem vymezila základní pojmy jako je rodičovství, mateřská a rodičovská dovolená nebo sociální dávky, které řeší finanční zajištění v době mateřské či rodičovské dovolené. Praktickou část jsem poté směřovala ke konkrétním cílům daným dílčími výzkumnými otázkami. Mou snahou bylo přiblížit problematiku týkající se rodičovského příspěvku a nalézt na ně odpovědi.

Rodičovský příspěvek je dávkou, která umožňuje rodiči věnovat se na plný úvazek péči o dítě a určit si, jak dlouho bude daná péče trvat. Zároveň však zákonné podmínky při nároku na konkrétní volbu délky mohou rodiče dostat do úzkých, neboť nemají vždy možnost svobodně se rozhodnout. Na druhou stranu je ale také důležité uvědomit si, že zákonná opatření slouží k ochraně státu a především nás všech. Záměrem tedy není jen diskriminovat určitou skupinu obyvatel, ale má za úkol vymezit přesná a jasná pravidla, která pokud nebudeme dodržovat, nemůžeme počítat s maximální finanční podporou státu.

Pro rodiče, kteří pečují o nejmenší děti, by měli být vytvořeny příznivé podmínky, aby mohli péči o dítě skloubit se svým zaměstnáním a usnadnit jim tak cestu zpět na trh práce. Kdo jiný než právě rodiče by se měli vyjádřit k tomu, co je pro ně nejpříjemnější. Snahou státu by mělo být vytváření podmínek, které vedou ke spokojenosti jejich občanů, ale zároveň chránit státní zájmy proti zneužití. Reforma generuje podmínky nároku na volbu délky rodičovského příspěvku, zároveň tím však vytváří faktory, které ovlivňují rodiče při volbě.

Rodičovství a rození dětí je důležitou součástí naší budoucnosti. Rodina jako článek naší společnosti by měla být nejen podporována, ale zároveň by měly být vytvářeny podmínky na její další rozvoj.

Tato práce komplexně nehodnotí zákonná opatření, hledá aspekty ovlivňující rodičovství a především délku rodičovské dovolené. Její využití pro praktické uplatnění se může stát krokem k lepším zítřkům a k zamyšlení při tvorbě nových legislativních opatření.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Monografická literatura:

- BŘESKÁ, N., BURDOVÁ, E., VRÁNOVÁ, L. *Státní sociální podpora s komentářem a příklady 2008*. 12. vyd. Olomouc: Anag, 2008. 220 s. ISBN 978-80-7263-467-5.
- BŘESKÁ, N., BURDOVÁ, E., VRÁNOVÁ, L. *Státní sociální podpora s komentářem a příklady k 1.5.2007*. 11. vyd. Olomouc: Anag, 2007. 204 s. ISBN 978-80-7263-402-6.
- BŘESKÁ, N., BURDOVÁ, E., VRÁNOVÁ, L. *Státní sociální podpora podle právního stavu k 1.4.2004*. 9. vyd. Olomouc: Anag, 2004. 221 s. ISBN 80-7263-217-5.
- BŘESKÁ, N., BURDOVÁ, E., VRÁNOVÁ, L. *Státní sociální podpora*. 8. vyd. Olomouc: Anag, 2003. 214 s. ISBN 80-7263-159-4.
- BŘESKÁ, N., BURDOVÁ, E., VRÁNOVÁ, L. *Státní sociální podpora*. 7. vyd. Olomouc: Anag, 2001. 214 s. ISBN 80-7263-092-X.
- BŘESKÁ, N., BURDOVÁ, E., VRÁNOVÁ, L. *Státní sociální podpora*. 3. vyd. Olomouc: Anag, 1998. 188 s. ISBN 80-85646-84-6.
- BŘESKÁ, N. a kol. *Státní sociální podpora*. 1. vyd. Olomouc: Anag, 1996. 295 s. ISBN 80-85646-39-0.
- BURDOVÁ, E., SCHMIED, Z., ŽENÍŠKOVÁ, M. *Těhotenství, mateřská a rodičovská dovolená*. 1. vyd. Praha: Aspi, a.s., 2008. 160 s. ISBN 978-80-7357-371-3.
- FRYJAUFOVÁ, E. *Mateřská a rodičovská dovolená v otázkách a odpovědích*. 1. vyd. Brno: Computer Press, a.s., 2007. 111 s. ISBN 978-80-251-1454-4.
- GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. 209 s. ISBN 80-85931-79-6.
- KREBS, V. a kol. *Sociální politika*. 4. vyd. Praha: Aspi, 2007. 504 s. ISBN 978-80-7357-276-1.
- KREJČÍŘOVÁ D., LAGMEIER J. *Vývojová psychologie*. 2. vyd. Praha: Grada, Publishing, a.s., 2006. 368 s. ISBN 80-247-1284-9.
- KŘÍŽKOVÁ, A., et al. *Práce a péče*. 1. vyd. Praha: Slon, 2008. 164 s. ISBN 978-80-86429-94-6.

KUCHAŘOVÁ, V. et al. *Zaměstnání a péče o malé děti z perspektivy rodičů a zaměstnavatelů*. 1. vyd. Praha: VÚPSV, 2006. 112 s. ISBN 80-87007-18-2.

MANSFELDOVÁ, Z., TUČEK, M. *Současná česká společnost*. 1. vyd. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2002. 390 s. ISBN 80-7330-009-5.

MOŽNÝ, I. *Sociologie rodiny*. 1.vyd. Praha: Slon, 1999. 252 s. ISBN 80-85850-75-3.

PŘIB, J., et al. *Mateřská a rodičovská dovolená*. 2. vyd. Praha: Grada, Publishing, a.s., 2003. 156 s. ISBN 80-247-0675-X.

SOBOTKOVÁ, I. *Psychologie rodiny*. 1. vyd. Praha: Portál, s.r.o., 2001. 176 s. ISBN 80-7178-559-8.

Internetové zdroje:

iDNES. *Na nejrychlejší rodičovskou dosáhne od ledna méně matek. Kvůli úsporám*. [Online]. 2009. [cit. 2010-04-08]. Dostupný z www: <http://ekonomika.idnes.cz/na-nejrychlejsi-rodicovskou-dosahne-od-ledna-mene-matek-kvuli-usporam-1e6-/ekonomika.asp?c=A091118_115539_ekonomika_vem>.

MPSV. *Nemocenské pojištění v roce 2010*. [Online]. 2010. [cit. 2010-03-12]. Dostupný z www: <<http://www.mpsv.cz/cs/7#dsnp>>.

MPSV. *Rodičovský příspěvek*. [Online]. 2007. [cit. 2010-04-04]. Dostupný z www: <<http://www.mpsv.cz/cs/4758>>.

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů. [Online]. 2010. [cit. 2010-02-08]. Dostupný z www: <http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/701?number1=262%2F2006&number2=&name=&text=>>.

Interní materiály:

Informace č. 7. *O nároku na rodičovský příspěvek dle novely zákona o státní sociální podpoře od 1. ledna 2009*. Praha: MPSV, 2008.

Informace č. 4. *O nároku na rodičovský příspěvek dle novely zákona o státní sociální podpoře od 1. ledna 2008*. Praha: MPSV, 2007.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

atd.	a tak dále
ČR	Česká republika
DVZ	denní vyměřovací základ
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
např.	například
OSVČ	osoba samostatně výdělečně činná
PPM	peněžitá pomoc v mateřství
resp.	respektive
RP	rodičovský příspěvek
Sb.	sbírka
SSP	státní sociální podpora
tj.	to jest
tzn.	to znamená
tzv.	tak zvaný

SEZNAM TABULEK

Tab. 1 Výpočet výše peněžitě pomoci v mateřství pro rok 2009.....	str. 39
Tab. 2 Výpočet výše peněžitě pomoci v mateřství pro rok 2010.....	str. 40
Tab. 3 Demografické údaje o respondentech.....	str. 41

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1	Výše rodičovského příspěvku v uplynulých letech.....	str. 31
Graf č. 2	Výdělečná činnost před nástupem na rodičovskou dovolenou.....	str. 42
Graf č. 3	Průměrný hrubý měsíční příjem respondentů	str. 43
Graf č. 4	Pracovní pozice.....	str. 43
Graf č. 5	Délka rodičovské dovolené.....	str. 45
Graf č. 6	Spokojenost se systémem čerpání rodičovského příspěvku.....	str. 46
Graf č. 7	Hodnocení zákonné podmínky.....	str. 47
Graf č. 8	Hodnocení omezujícího faktoru.....	str. 47
Graf č. 9	Hodnocení zákonné podmínky při volbě do 2 let.....	str. 48
Graf č. 10	Hodnocení rodičovského příspěvku bez zákonných omezení.....	str. 48
Graf č. 11	Vliv vzdělání na délku rodičovské dovolené.....	str. 49
Graf č. 12	Vliv přítomnosti partnera v rodině na délku rodičovské dovolené...	str. 50

SEZNAM PŘÍLOH

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

Vážená paní, vážený pane,

ráda bych Vás touto cestou požádala o vyplnění krátkého dotazníku, který bude sloužit jako podklad mé bakalářské práce, která se týká vlivu výše rodičovského příspěvku na délku rodičovské dovolené. Tento dotazník je zcela anonymní a získaná data budou použity výhradně jako podklad mé bakalářské práce. Dotazník je určen pro rodiče, kteří jsou v současné době na mateřské či rodičovské dovolené.

Předem Vám děkuji za čas strávený vyplněním tohoto dotazníku

Andrea Čablová
studentka 3. ročníku sociální pedagogiky
Fakulta humanitních studií
Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Pokyny pro vyplnění dotazníku:

- ✓ odpověď na otázku prosím zakřížkujte
 - ✓ uveďte vždy **jen jednu odpověď**
-

DOTAZNÍK

1. Věk

- Do 20 let
- Od 21 – 25 let
- Od 26 – 30 let
- Od 31 – 35 let
- Od 36 – 40 let
- 41 let a více

2. Pohlaví

- Muž
- Žena

3. Rodinný stav

- Vdaná/ženatý
- Svobodná/ý, žijící ve společné domácnosti s partnerem/partnerkou
- Osamělý rodič (svobodná/ý bez partnera/partnerky, rozvedená/ý, vdova/vdovec)

4. Počet nezaopatřených dětí žijících s Vámi ve společné domácnosti

- Jedno dítě
- Dvě děti
- Tři děti
- Čtyři děti
- Pět a více dětí

5. Vaše nejvyšší dosažené vzdělání

- Základní
- Vyučen/a
- Středoškolské
- Vyšší odborné
- Vysokoškolské

6. Byl/a jste před nástupem na rodičovskou dovolenou výdělečně činný/á?

- Ano
- Pouze na zkrácený úvazek
- Ne (*V případě této odpovědi přejděte na otázku č. 9*)

7. V jakém rozmezí se pohyboval Váš průměrný hrubý (nikoliv superhrubá mzda) měsíční příjem před nástupem na rodičovskou dovolenou?

- Do 10.000,- Kč
- Od 10.001,- Kč do 20.000,- Kč
- Od 20.001,- Kč do 30.000,- Kč
- Od 30.001,- Kč do 40.000,- Kč
- Od 40.001,- Kč a více

8. Jakou jste před nástupem na rodičovskou dovolenou zastával/a pracovní pozici ve svém zaměstnání (pokuste se zařadit do některé z nabízených skupin)?

- Dělnická profese (nekvalifikované nebo méně kvalifikované manuální profese)
 - Odborná dělnická profese (mistr výroby, kvalifikovaný dělník)
 - Technicko-hospodářské a administrativní pozice (např. metodik, samostatný referent, obchodní zástupce apod.)
 - Střední management (např. vedoucí oddělení, nižší řídicí pozice)
 - Vrcholový management (např. ředitel)
 - Osoba samostatně výdělečně činná (podnikatel/ka)
 - Jiná, uveďte jaká:
-

9. V případě, že již pobíráte rodičovský příspěvek, uveďte, jakou výši a délku rodičovského příspěvku čerpáte?

(Pokud čerpáte peněžitou pomoc v mateřství, přejděte na otázku č. 10)

- Délka čerpání rodičovského příspěvku do 2 let věku dítěte, výše 11.400,- Kč
- Délka čerpání rodičovského příspěvku do 3 let věku dítěte, výše 7.600,- Kč
- Délka čerpání rodičovského příspěvku do 4 let věku dítěte, výše do 21 měsíců věku dítěte 7.600,- Kč, poté výše 3.800,- Kč

Zatím jsem volbu neuplatnil/a

10. Pokud čerpáte peněžitou pomoc v mateřství, uveďte, jakou variantu předpokládáte, že zvolíte

(Pokud čerpáte rodičovský příspěvek, přejděte na otázku č. 11)

- Délka čerpání rodičovského příspěvku do 2 let věku dítěte, výše 11.400,- Kč
- Délka čerpání rodičovského příspěvku do 3 let věku dítěte, výše 7.600,- Kč
- Délka čerpání rodičovského příspěvku do 4 let věku dítěte, výše do 21 měsíců věku dítěte 7.600,- Kč, poté výše 3.800,- Kč
- Zatím jsem se nerozhodl/a (*V případě této odpovědi přejděte na otázku č. 12*)

11. Z jakého důvodu jste zvolil/a, případně hodláte zvolit, právě tuto variantu?

(Uveďte odpověď, ke které se nejvíce přikláníte)

- Z finančních důvodů (např. hypotéka, nízký příjem rodiny, bytová situace)
 - Z pracovních důvodů (např. pracovní kariéra)
 - Z důvodu péče o nejmladší dítě
 - Z důvodu péče o více dětí v rodině
 - Z důvodu plánování dalšího dítěte
 - Z důvodu zajištění péče o nejmladší dítě jinou zletilou osobou (např. babička)
 - Neměl/a jsem ze zákona možnost volby
 - Zatím jsem se nerozhodl/a
 - Jiné, uveďte jaké:
-

12. Vyhovuje Vám současný systém čerpání rodičovského příspěvku?

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne
- Nemohu posoudit

13. Považujete za jistý druh diskriminace fakt, že ne každý rodič na rodičovské dovolené má možnost zvolit si jak dlouho bude o dítě pečovat?

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne
- Nemohu posoudit

14. Žádost o volbu délky rodičovského příspěvku je možné uplatnit jen do určitého termínu bez možnosti změnit později své rozhodnutí. Považujete tuto podmínku za omezující faktor při svém výběru volby?

(O volbu do 2 let musí rodič požádat nejpozději ve druhém kalendářním měsíci následujícím po měsíci, ve kterém nejmladší dítě dosáhne 22 týdnů života, o volbu do 3 let musí rodič požádat nejpozději v kalendářním měsíci, ve kterém nejmladší dítě dosáhne 21. měsíců života, o volbu do 4 let se nežádá)

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne
- Nemohu posoudit

15. Vznik nároku na rodičovský příspěvek do 2 let věku dítěte je podmíněn výší peněžitě pomoci v mateřství (minimální denní výše peněžitě pomoci v mateřství musí být 380,- Kč). Jak hodnotíte tento omezující faktor?

- Zcela souhlasím
- Spíše souhlasím
- Spíše nesouhlasím
- Nesouhlasím
- Nemohu posoudit

16. V případě, pokud by rodičovský příspěvek neměl žádná zákonná omezení ve výběru volby délky rodičovské dovolené, uveďte, jaké by bylo Vaše rozhodnutí?

- Zvolil/a bych stejnou variantu
- Zvolil/a bych jinou variantu
- Nemohu posoudit

Následující otázky jsou určeny pouze pro ty rodiče, kteří čerpají rodičovský příspěvek do 4 let věku dítěte a neměli možnost volby:

17. V případě, že čerpáte rodičovský příspěvek do 4 let věku dítěte a neměl/a jste možnost volby, uveďte, jak hodnotíte současný systém čerpání rodičovského příspěvku

- Zcela spokojeni
- Spíše spokojeni
- Spíše nespokojeni
- Nespokojeni
- Nemohu posoudit

18. V případě, že čerpáte rodičovský příspěvek do 4 let věku dítěte a neměl/a jste možnost volby, uveďte, jakou délku rodičovského příspěvku byste zvolil/a, pokud byste měl/a možnost volby

- Délka čerpání rodičovského příspěvku do 2 let věku dítěte, výše 11.400,- Kč
- Délka čerpání rodičovského příspěvku do 3 let věku dítěte, výše 7.600,- Kč
- Zvolil/a bych stejnou variantu, tj. délka čerpání rodičovského příspěvku do 4 let věku dítěte, výše do 21 měsíců věku dítěte 7.600,- Kč, poté výše 3.800,- Kč
- Nemohu posoudit